

Nr 3.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m.; given Stockholms slott den 14 december 1934.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;

2) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;

3) lag angående ändrad lydelse av 39 § lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan;

4) lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

5) lag angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet; samt

6) lag angående ändrad lydelse av 13, 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

GUSTAF.

K. Schlyter.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas, *dels* att 5 kap. 7 §, 16 kap. 5 och 7 §§, 19 kap. 22 § samt 21 kap. 23, 36, 38, 43, 44 och 46 §§ lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 21 kap. i lagen skall från och med avdelningen G hava följande ändrade lydelse:

5 KAP.

7 §.

Där med bestämmande av ersättning, varom i 14 kap. 6 och 8 §§ förmäles, skall anstå till dess skiftet i övrigt blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt, skall vad i detta kapitel finnes stadgat eller enligt kapitlet lagligen beslutas rörande nyttjande av skifteslagets ägor i tillämpliga delar gälla intill dess förrättning för berörda ändamål jämväl blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt.

16 KAP.

5 §.

Har laga — — — 2 §§ föreskrives.

Där utan återförvisning rättelse i skifte beslutats, åligge lantmätaren, efter i samband med beslutet meddelad föreskrift, att, sedan beslutet vunnit laga kraft, i skifteshandlingarna införa de tillägg och ändringar, som av rättelsen föranledas.

7 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till delägarna utlämna ett exemplar av skifteskartan inom ett år eller, där skifte avser skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 2 eller 3 sägs, inom sex månader från det beslut om fastställelse av skiftet vunnit laga kraft; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i 2 § stadgas för det fall att skifteshandlingarna ej utlämnas vid avslutningssammanträdet.

19 KAP.

22 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till vederbörande sakägare utlämna ett exemplar av kartan inom fyrtiofem dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i 21 § stadgas för det fall att förrättningshandlingarna ej utlämnas å sammanträde.

21 KAP.

23 §.

Mot beslut eller åtgärd under jorddelningsförrättning, som i denna lag avses, i andra fall, än nu är sagt, må, såvitt ej annat följer av bestämmelserna i 68 §, talan föras genom besvär, som, ställda till ägodelningsrätten, skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från den dag, då den förrättning, under vilken beslutet meddelats eller åtgärden vidtagits, blivit avslutad.

Under jorddelningsförrättning — — — blivit fastställt.

36 §.

Ägodelningsdomaren före protokoll vid ägodelningsrättens sammanträden och underskrive protokollet å rättens vägnar. Han skall ock föranstalta där- om att anteckning om sådant till ägodelningsrätten inkommet jorddelnings- mål, som avses i 15 § under 5, 6 och 7 samt i 16 § första stycket, verkställas såväl i lagfartsprotokollet å nästa inskrivningsdag som ock i lagfartsboken.

Ägodelningsdomaren skall — — — av Konungen.

38 §.

Ägodelningsrättens utslag — — — sin talan.

Det åligger — — — delar därav.

Har ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten meddelat fastställelse å jorddelningsförrättning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall ägodelningsdomaren utan dröjsmål underrätta byggnadsnämnden om beslutet.

43 §.

Hava besvär icke inom stadgad tid anförts mot avslutad jorddelningsförrätt- ning, varom ovan sägs, överlämna överlantmätaren, där ej stadgandena i tredje stycket av denna paragraf eller i 68 § annat föranleda, handlingarna till ägo- delningsdomaren; bifoge ock eget yttrande ävensom den förklaring över gjorda anmärkningar, han må hava infordrat från förrättningslantmätaren. I fråga om yttrande, varom nu är sagt, gälle vad i 28 § andra stycket sägs.

Sedan handlingarna — — — stycket sägs.

Utgöres förrättningen — — — äga tillämpning.

44 §.

Då laga kraft ägande beslut om fastställelse föreligger, teckne ägodelningsdomaren, i den mån ej föreskriften i andra stycket annat föranleder, bevis om fastställelsen å kartan, därest sådan finnes, ävensom, där fråga är om annan förrättning än avstyckning, å förrättningshandlingarna, allt i enlighet med av Konungen utfärdade närmare föreskrifter.

Har överlantmätaren — — — beträffande överlantmätaren.

46 §.

Har vid jorddelningsförrättning blivit bestämt, att ersättning skall från ägolott utgå, åligge det ägodelningsdomaren, efter det förrättningen blivit genom laga kraft ägande beslut fastställd, att föranstalta därom, att angående beloppet samt de tider, å vilka ersättningen skall betalas, anteckning varder gjord såväl i in-teckningsprotokollet å nästa inskrivningsdag som ock i in-teckningsboken.

G. Om rätt att fullfölja talan mot beslut i jorddelningsmål.

50 §.

Klagan må ej föras över ägodelningsdomares beslut i fråga om jäv mot förrättningsman eller över ägodelningsrätts utslag beträffande ägors gradering eller åsättande av sådant jämförelsetal eller uppskattningsvärde, varom i 11 kap. 2 § andra stycket förmäles.

51 §.

Över beslut, varigenom fastställelse meddelats å jorddelningsförrättning, må ej föras klagan utom i fall varom nedan i denna paragraf sägs.

Har, efter det besvär anförts i anledning av avslutad jorddelningsförrättning, fastställelse meddelats å förrättningen, må den, vilkens talan sålunda lämnats utan bifall, fullfölja talan mot utslaget, dock allenast i den mån honom därigenom emot gått.

Beslut, varigenom fastställelse meddelats å jorddelningsförrättning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, må överklagas av byggnadsnämnden.

52 §.

Har fastställelse vägrats å jorddelningsförrättning, mot vilken besvär icke blivit anförda, må klagan över beslutet fullföljas jämväl av förrättningslantmätaren.

Innefattar eljest beslut förpliktande för förrättningslantmätaren att utan särskild ersättning omgöra förrättning eller del därav eller att gälda kostnad för ägodelningsrättens sammanträde, då må han föra klagan mot beslutet därtinnan.

53 §.

Där ej efter vad ovan sägs eller eljest finnes stadgat vid ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut i jorddelningsmål skall förbliva, må talan mot sådant beslut fullföljas hos hovrätten.

Över hovrätts beslut i jorddelningsmål må, såvitt ej på grund av vad i 51 och 52 §§ eller eljest finnes stadgat vid hovrättens beslut skall förbliva, talan fullföljas hos Konungen; dock skola därutinnan jämväl rättegångsbalkens föreskrifter om särskilda inskränkningar i fullföljdsrätten äga motsvarande tillämpning.

H. Om förfarandet vid fullföljd av talan mot ägodelningsrätts och ägodelningsdomares beslut i jorddelningsmål.

54 §.

Talan mot ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut föres genom besvär, vilka, ställda till hovrätten och åtföljda av ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll, skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från utslagets eller beslutets dag, denna oräknad. I fråga om fullföljden skall, såvitt ej i denna lag särskilda stadganden därom meddelas, vad i rättegångsbalken eller eljest i lag eller författning är föreskrivet beträffande fullföljd av talan mot allmän underrätts beslut äga motsvarande tillämpning, med iakttagande därav, att vad i 25 kap. 8 § rättegångsbalken sägs om härads-hövding skall gälla om ägodelningsdomaren.

Vid besvären skall fogas styrkt avskrift av besvärslagan jämte därtill hörande handlingar utom ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll, vid äventyr att ägodelningsdomaren eljest, där delägare skall höras över besvären, låter på klagandens bekostnad verkställa erforderlig avskrift. Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning i avseende å kartor eller andra ritningar, ej heller å handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i rättegångsmål eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning.

Har klaganden underlåtit att till ägodelningsdomaren inkomma med protokoll i målet och är ej detta av annan part ingivet, förelägge ägodelningsdomaren klaganden viss tid att inkomma därmed, vid äventyr att, där det ej är hos hovrätten tillgängligt, då målet företages till avgörande, klaganden skall hava förlorat sin talan. Föreläggande varom nu är sagt skall genom ägodelningsdomarens försorg tillställas klaganden. Sådant föreläggande må dock ej meddelas, där av handlingarna uppenbarligen framgår att besvären icke kunna till prövning upptagas.

55 §.

Då besvär inkommit, låte ägodelningsdomaren, där ej uppenbart är att besvären icke kunna till prövning upptagas, genast efter klagotidens utgång översända avskrifterna av besvärshandlingarna till den delägare, som blivit

utsedd att förvara förrättningshandlingarna, eller, om denne är klagande eller icke någon är utsedd att förvara förrättningshandlingarna eller hinder eljest möter, till annan delägare, och förelägge genom kungörelse i kyrkan, på sätt i 3 kap. 1 § sägs, de icke klagande delägarna att inom trettio dagar från kungörandet till ägodelningsdomaren ingiva eller med posten insända till hovrätten ställd förklaring över besvären, vid påföljd att underlåtenhet därutinnan icke föranleder uppehåll med målets avgörande med mindre inom samma tid visas laga förfall. Kungörelse, varom ovan sägs, skall innehålla uppgift å den person, till vilken avskrifterna blivit översända.

Vid de avskrifter, som sålunda översändas, foge ägodelningsdomaren skriftlig uppgift å de handlingar, varav på grund av stadgandet i 54 § andra stycket andra punkten avskrift icke verkstälts.

56 §.

Yrkas i besvär, att ersättningsskyldighet eller skyldighet att utföra arbete på egen bekostnad skall åläggas förrättningslantmätaren, eller erfordras eljest förklaring av denne, skola besvärshandlingarna genom ägodelningsdomarens försorg tillställas honom med föreläggande att inom trettio dagar därefter med återställande av handlingarna avgiva förklaring, vid påföljd att, om förklaring ej inkommit inom föreskriven tid, det ej må föranleda uppehåll med målets avgörande med mindre inom samma tid visas laga förfall.

57 §.

Sedan klagotiden utlupit samt, där föreläggande att inkomma med protokoll i målet eller att avgiva förklaring meddelats, föreläggandet blivit fullgjort eller därför utsatt tid tilländagått, skall ägodelningsdomaren insända handlingarna i målet till hovrätten. Avse besvären allenast ett under rättegången eller i slutligt utslag meddelat beslut av beskaffenhet, som omförmåles i 16 kap. 10 § rättegångsbalken, skola dock förrättningshandlingarna insändas endast därest ägodelningsdomaren finner uppenbart att desamma äro för hovrätten behöfliga eller ock hovrätten förordnar om deras insändande.

58 §.

I jorddelningsmål må hovrätten, där så finnes erforderligt, till biträde åt sig kalla överlantmätare eller annan sakkunnig person. I fråga om jäv mot biträdet samt ersättning åt honom skall vad i 13 § finnes stadgat äga motsvarande tillämpning.

Erfordras för utredning av teknisk fråga undersökning å marken, må hovrätten uppdraga åt överlantmätare att ensam eller med biträde av två ägodelningsnämndemän verkställa sådan undersökning. Om underrättelse rörande tiden för undersökningen samt om ersättning åt ägodelningsnämndemännen gälle vad i 32 § finnes för där utsatt fall stadgat.

59 §.

När hovrätten meddelat slutligt utslag i jorddelningsmål, skola handlingarna i målet ofördröjligen översändas till ägodelningsdomaren. Därjämte skall en avskrift av utslaget tillställas förrättningslantmätaren.

Har hovrätten meddelat fastställelse å jorddelningsförrättning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall underrättelse om beslutet utan dröjsmål meddelas byggnadsnämnden.

I. Om förfarandet vid fullföljd av talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål.

60 §.

I fråga om fullföljd av talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål skall, såvitt ej i denna lag särskilda stadganden därom meddelas, vad i rättegångsbalken eller eljest i lag eller författning är föreskrivet beträffande fullföljd av talan mot hovrätts beslut i mål, som dit fullföljts från allmän underrätt, äga motsvarande tillämpning.

61 §.

Besvär över hovrätts utslag eller beslut i jorddelningsmål skola, ställda till Konungen, ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från utslagets eller beslutets dag, denna oräknad. Vad i 30 kap. 35—37 §§ rättegångsbalken är stadgat om skyldighet att vid besvär foga vissa handlingar skall äga motsvarande tillämpning utom såvitt fråga är om handling som jämlikt 59 eller 62 § i förevarande kapitel skall av hovrätten översändas till ägodelningsdomaren.

Vid besvären skola fogas, utöver vad av första stycket följer, tillika styrkta avskrifter av besvärslagan, hovrättens protokoll och utslag i målet samt nedsättningsbevis eller myndighets intyg om fattigdom, så ock av de övriga inlagor och skriftliga bevis, som klaganden må ingiva, med undantag dock för kartor och andra ritningar samt handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i rättegångsmål eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning. Har klaganden underlåtit att ingiva avskrift, som enligt vad nu är stadgat skall fogas vid besvären, låte ägodelningsdomaren, där delägare skall höras över besvären, på klagandens bekostnad verkställa sådan avskrift.

62 §.

Hava särskilda besvär anförts över ett av hovrätten under rättegången meddelat beslut, skall ägodelningsdomaren därom genast underrätta hovrätten, genom vars försorg de handlingar i målet, vilka angå den genom beslutet avgjorda frågan, tillika med ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll skola översändas till ägodelningsdomaren.

63 §.

Förelägganden, som avses i 30 kap. 36 och 41 §§ rättegångsbalken, skola i jorddelningsmål meddelas av ägodelningsdomaren. Avser sådant föreläggande annan handling än ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll, skall i föreläggandet intagas erinran om skyldigheten att ingiva styrkt avskrift av handlingen.

Föreläggande varom nu är sagt skall genom ägodelningsdomarens försorg tillställas klaganden. Sådant föreläggande må dock ej meddelas, där uppenbart är att besvärerna icke kunna till prövning upptagas.

64 §.

Har part inkommit med ansökan om tillstånd att fullfölja talan i målet, skall ägodelningsdomaren, sedan klagotiden utlupit samt, där föreläggande enligt 63 § meddelats, efter det föreläggandet fullgjorts eller därför utsatt tid tilländagått, insända samtliga handlingar i målet till Konungens nedre justitie-revision.

Skall, sedan Konungens beslut meddelats, förklaring infor dras över besvär som anförts av sökanden eller annan klagande, varde samtliga handlingar i målet, utom förrättningshandlingarna, tillika med avskrift av Konungens beslut till ägodelningsdomaren översända.

65 §.

Över anförda besvär låte ägodelningsdomaren snarast möjligt efter klagotidens utgång eller, i fall som avses i 64 §, sedan de i andra stycket av samma paragraf avsedda handlingarna till honom översänts, infor dra till Konungen ställda förklaringar; dock skola förklaringar icke infor dras, där uppenbart är att besvärerna ej kunna till prövning upptagas eller där, oaktat föreläggande enligt 63 § meddelats och den i föreläggandet utsatta tiden tilländagått, hovrättens protokoll eller utslag i målet eller behörigt intyg om fattigdom icke inkommit.

I fråga om infor drande av förklaringar skall vad i 55 och 56 §§ finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. Därvid skola motparterna i den i samma paragrafer angivna ordning jämväl tillhandahållas hovrättens protokoll och utslag i målet samt de av hovrätten prövade, av klaganden ingivna handlingar, över vilka motparterna icke lämnats tillfälle att yttra sig, ävensom, där klaganden erhållit Konungens tillstånd att fullfölja talan, Konungens därutinnan meddelade beslut. Vad sålunda är stadgat skall dock, där förklaringar skola infor dras i den i 55 § stadgade ordning, ej tillämpas å kartor, andra ritningar eller handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, med mindre klaganden ingivit styrkta avskrifter därav.

Skall på grund av vad sålunda är stadgat motparterna tillhandahållas avskrift av annan handling än i 61 § andra stycket omförmäld, och har sådan avskrift icke ingivits av klaganden, varde den av ägodelningsdomaren anskaffad på klagandens bekostnad.

66 §.

I mål, däri ansökan om tillstånd att fullfölja talan icke gjorts eller sådan ansökan bifallits, skall ägodelningsdomaren, sedan målet kommit i skick att kunna företagas till slutligt avgörande, till Konungens nedre justitierevision insända de hos ägodelningsdomaren befintliga handlingarna i målet.

67 §.

Vad i 58 § finnes stadgat skall äga motsvarande tillämpning i jorddelningsmål, som dragits under Konungens prövning.

K. Om förfarandet i vissa avstyckningsmål.

68 §.

I mål om avstyckning inom samhälle eller område, varom i 19 kap. 5 § andra stycket sägs, skall såväl vad enligt denna lag ankommer på ägodelningsrätt och ägodelningsdomare utom såvitt angår bestämmande av fastighetsgräns i samband med avstyckningen samt tvist, varom i 19 kap. 15 § sägs, som ock överlantmätarens befattning med fastställelseprövning fullgöras av Konungens befallningshavande.

Är någon missnöjd med beslut angående bestämmande av fastighetsgräns i samband med avstyckning, varom i denna paragraf är fråga, skall beträffande fullföljd av talan mot sådant beslut vad i 19 § första stycket stadgas äga tillämpning; och gälle om fastställelse av sådan gränsförrättning vad förut i denna lag är bestämt.

I mål rörande avstyckning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall, där vid förrättningen sådant påyrkats eller Konungens befallningshavande eljest så prövar nödigt, innan målet avgöres, yttrande däri inhämtas från byggnadsnämnden.

Är fråga om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, må Konungens befallningshavande meddela fastställelse å avstyckningen allenast under villkor, att förordnande gives om sammanläggningen enligt vad därom är särskilt stadgat.

Beträffande klagan över Konungens befallningshavandes beslut i mål, varom i denna paragraf sägs, gälle i tillämpliga delar vad i 50—52 §§ i detta kapitel stadgas. Klagan föres genom besvär i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935; dock att i fråga om fullföljd av talan mot utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen
den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

2 KAP.

10 §.

Sedan förrättningsmannen — — — till handa.

Beträffande förfarandet i mål som här avses samt talan mot däri meddelade beslut skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningarna D, G, H och I i lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Inom fjorton — — — framställt begäran.

Sedan utlåtandet — — — bestämda gränslinjerna.

3 KAP.

3 §.

Sammanläggning enligt — — — 2 § jordabalken.

Är område — — — återköpsrättens innehavare.

Finner ägodelningsdomaren — — — ägodelningsrättens prövning.

Ägodelningsdomaren åligger — — — angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet i ärende som här avses samt talan mot däri meddelade beslut skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningarna D, G, H och I i lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

7 §.

Så snart — — — om beslutet.

Om ansökningsprotokollet — — — i inteckningsprotokollet.

Beslut, varigenom — — — för registret.

Rörande av hovrätten eller Konungen meddelat beslut av beskaffenhet, som i första eller tredje stycket avses, skall underrättelse i enlighet med vad där föreskrives meddelas genom hovrättens eller Konungens nedre justitierevisions försorg. På sätt sålunda stadgats skall ock, där hovrätten eller Konungen upphävt beslut varigenom ansökan om sammanläggning bifallits, därom lämnas underrättelse till byggnadsnämnden och den som för fastighetsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935; dock att i fråga om fullföljd av talan mot beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

¹ Senaste lydelse se SFS 1931:143.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 39 § lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan.

Häri genom förordnas, att 39 § lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan skall erhålla följande ändrade lydelse:

39 §.

Utöver vad i 34—38 §§ finnes stadgat skall beträffande rättegång i mål om ströängars indragande i tillämpliga delar gälla vad i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet enligt dess ursprungliga lydelse är föreskrivet i avseende å rättegången i jorddelningsmål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Häri genom förordnas, att 18 § lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

18 §.

I fråga — — — annorlunda stadgat.

Fullföljes talan mot förrättningen, förelägge ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten lantmätaren att inom viss tid insända handlingarna i målet. I fråga om förfarandet i mål som här avses samt talan mot däri meddelade beslut gälle vad angående klagan över avslutat laga skifte är stadgat.

Den i — — — beslut avgjord.

Skall med — — — 12 § förmäles.

Är fråga om område — — — särskilt namn.

Är fråga om annat — — — varder avskild.

Om beslut — — — Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935; dock att i fråga om fullföljd av talan mot beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

¹ Senaste lydelse se SFS 1929:54.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926
(nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Häri genom förordnas, att 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

15 §.

Sedan ärendet — — — om sammanläggningen.

Har sökanden — — — ägodelningsrättens prövning.

Huruledes, då fråga är om sammanläggning med fastighet av ägovidd, som för ändamålet skall avstyckas från annan fastighet, beslut i ärendet, där ansökningen bifalles, i vissa fall skall meddelas i sammanhang med fastställelse å avstyckningen, därom skils i lagen om delning av jord å landet. Ankommer fastställelseprövningen å Konungens befallningshavande, må förordnande om sammanläggningen ej meddelas, förrän avstyckningen blivit genom laga kraft ägande beslut fastställd på sätt i 21 kap. 68 § i nyssnämnda lag sägs.

Angående meddelat — — — i ärendet.

Ägodelningsdomaren åligger — — — angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet — — — till efterrättelse.

19 §.

Om utgången — — — skriftlig underrättelse.

Är ägodelningsdomaren — — — beslutet däri.

Har ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten bifallit ansökning om sammanläggning, och ingår däri sådan fastighet, som i 9 § omförmäles, skall ägodelningsdomaren utan dröjsmål underrätta jordbrukskommissionen om beslutet.

21 §.

I fråga om talan mot beslut i sammanläggningsärende skola bestämmelserna i 21 kap. lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Har ansökning om sammanläggning bifallits, och ingår i sammanläggningen sådan fastighet, som i 9 § omförmäles, äge jordbrukskommissionen överklaga beslutet.

Rörande av hovrätten eller Konungen meddelat beslut i sammanläggningsärende skola underrättelser i enlighet med vad i 19 § första och andra styckena stadgas meddelas genom hovrättens eller Konungens nedre justitierevisions försorg. Har hovrätten meddelat beslut, som i näst föregående stycke sägs, skall tillika därom lämnas underrättelse till jordbrukskommissionen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935; dock att i fråga om fullföljd av talan mot beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 13, 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Häriigenom förordnas, att 13, 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera skola erhålla följande ändrade lydelse:

13 §.

Med avseende å granskning och prövning av förrättningen skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad beträffande avstyckning är stadgat i 21 kap. avdelningen D utom såvitt angår underrättelse till byggnadsnämnd samt avdelningen E lagen om delning av jord å landet; dock skall den fastställelseprövning, som enligt dessa bestämmelser ankommer å överlantmätaren, fullgöras av ägodelningsdomaren.

16 §.

Vad i 21 kap. avdelningarna G, H och I lagen om delning av jord å landet stadgas om talan mot beslut i jorddelningsmål skall, utom såvitt angår byggnadsnämnds klagorätt och därmed förbunden underrättelseskyldighet, i tillämpliga delar gälla i fråga om mål, som jämlikt denna lag skola prövas av ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt.

17 §.

Förrättningsmannen vare skyldig att inom fyrtiofem dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft till envar av jordägarna utlämna i ett exemplar utdrag av upprättad karta rörande honom tillhörig fastighet, som bildats vid förrättningen; och teckne förrättningsmannen å utdraget avskrift av beviset om fastställelsen. Utdraget må tillställas jordägare med posten eller genom utmätningssmannen i orten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935; dock att i fråga om fullföljd av talan mot beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 september 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet fråga angående *förändrad instansordning i mål som avgjorts av ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt* samt anför därvid:

»Genom skiftesstadgan den 4 maj 1827 inrättades i vårt land särskilda ägodelningsrätter för prövning av skiftesfall och stadgades tillika, att talan mot beslut av ägodelningsrätt och, i vissa fall, av dess ordförande skulle fullföljas hos Konungen. Denna regel angående fullföljden, vilken var betingad av angelägenheten att skiftesfallen snabbt avgjordes, bibehölls i skiftesstadgan den 9 november 1866 och har, såvitt angår de i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet angivna jorrdelningsmålen, upptagits i 21 kap. 51 § av denna lag. Enligt samma lag är ägodelningsdomaren i orten ordförande i ägodelningsrätt å landet.

På grund av särskilda hänvisningar i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, vilken bl. a. innehåller närmare föreskrifter angående ägodelningsdomare och ägodelningsrätt i stad, är förenämnda regel angående fullföljden tillämplig med avseende å beslut av ägodelningsdomare och ägodelningsrätt i mål som avses i sistsagda lag, och samma grundsats gäller likaledes med avseende å beslut som ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt meddelat med stöd av vissa andra författningar.

Förslag till ändring i den ordning som gäller i fråga om fullföljden av talan i skiftesfall har tidigare framkommit. Sälunda anmäldes den 6 oktober 1905 inför Kungl. Maj:t, för inhämtande av högsta domstolens utlåtande, ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i vissa delar av skiftesstadgan. Förslaget, som åsyftade att hejda tillströmningen av mål till högsta domstolen och därigenom minska domstolens arbetsbörda, innebar i huvudsak, att skiftesfallen skulle från ägodelningsrätt fullföljas i hovrätt, att då skiftesfall handlades i hovrätt en i lantmäteri kunnig man, förordnad i den ordning Konungen bestämde, skulle vara tillstädes till biträde åt rätten, att klagan över hovrättens beslut i ägostyckningsfall icke skulle vara

tillåten, samt att klagan över hovrättens beslut i annat skiftesmål skulle fullföljas hos Kungl. Maj:t.

I avgivet yttrande funno sig högsta domstolens flesta ledamöter — under hänvisning till den år 1906 påbörjade allmänna revisionen av skifteslagstiftningen — icke kunna tillstyrka förslaget.

Beträffande den föreslagna bestämmelsen, att vid skiftesmåls handläggning i hovrätt en i lantmäteri kunnig man skulle till biträde åt rätten vara tillstädes, yttrade två justitieråd, att det syntes kunna starkt ifrågasättas huruvida bestämmelsen skulle bliva till någon större nytta, samt anförde vidare:

Ett sådant sakkunnigt biträde skulle visserligen kunna vid dylika måls handläggning lämna en del muntliga upplysningar, men det stöd, domstolen vid avgörandet av dessa mål behöfde, vore egentligen något annat, nämligen lantmäteritekniciska utredningar, ofta efter granskning av i lantmäteriarbividen förvarade äldre skifteskartor och handlingar. Sådana utredningar hade dittills gjorts av lantmäteristyrelsen efter remiss från högsta domstolen eller nedre justitierevisionen, och de hade i allmänhet lämnat synnerligen värdefull ledning vid skiftesmålens avgörande. Enär det av flera skäl torde falla sig svårt för en till biträde åt hovrätten förordnad lantmätare, vilken antagligen även måste sysselsätta sig med andra lantmäterigöromål, att verkställa så omfattande utredningar, som i många fall erfordrades, samt intet hinder förefunnes för hovrätten att i mån av behov infordra utlåtande från lantmäteristyrelsen, och någon särdeles vidlyftig föredragning icke syntes behöva föregå hovrättens beslut härom, torde bestämmelsen om sakkunnigt biträde åt hovrätten böra utgå.

Förslaget föranledde icke någon Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen. Anledningen lär ha varit att frågan, om och på vad sätt högsta domstolens arbetsbörda borde kunna minskas genom ändrade bestämmelser om fullföljd av skiftes- och ägostyckningsmål, ansågs böra behandlas i sammanhang med den påbörjade revisionen av skifteslagstiftningen.

De förslag, som föregingo nu gällande lag om delning av jord å landet, byggde alla på den grundsatsen att skiftesmålen skulle från första instans fullföljas direkt hos Konungen.

I skrivelse den 3 mars 1931 till Kungl. Maj:t erinrade *statens organisationsnämnd* om att arbetsbalansen hos högsta domstolen alltsedan år 1923 befunnit sig i ett i stort sett oavlatligt stigande. Nämnden anförde därvid att beträffande revisionsmålen visserligen en ändring inträtt från och med år 1929 i det att nämnda års utgående balans visade en icke oväsentlig minskning i förhållande till den ingående, en utveckling som jämväl därefter fortsatts, men att denna minskning syntes helt uppvägas av en alltjämt fortgående ökning av antalet besvärsmål. Tillika framhöll nämnden att orsaken till den avsevärda stegringen av antalet besvärsmål under senare år säkerligen främst vore att finna i den ökade tillströmningen av dels skiftesmål och dels mål angående förseelse mot motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan. I sin skrivelse lämnade nämnden vidare uppgifter rörande antalet hos Kungl. Maj:t fullföljda och därstädes avgjorda skiftesmål under de senare åren, varjämte nämnden anförde att förklaringen till en under senaste år inträffad kraftig stegring av ifrågavarande slag av mål uppenbarligen vore att

söka i den nya lagstiftningen om delning av jord å landet, vilken trätt i kraft den 1 januari 1928. Nämnden påpekade att enligt den nya jorddelningslagstiftningen ett avsevärt antal mål, som enligt förut gällande lagstiftning handlagts av allmän underrätt och sålunda skolat i vadeväg fullföljas hos hovrätt och först därifrån, i mån av befogenhet, till Kungl. Maj:t, komme att fullföljas i besvärsväg direkt från ägodelningsrätt till Kungl. Maj:t, med påföljd bl. a. att bestämmelserna i rättegångsbalken om summa revisibilis icke bleve å dessa mål tillämpliga. Såsom exempel på mål av sist angivet slag omförmlade nämnden mål angående klander av rågångsförrättning samt äganderättstvister i samband med skiftesförrättningar.

I skrivelsen anförde nämnden ytterligare:

En alltjämt fortgående ökning av antalet till högsta domstolen fullföljda skiftesmål syntes kunna — icke minst med hänsyn till dessa måls ofta mycket tyngande beskaffenhet — komma att menligt inverka på högsta domstolens arbetsbalans och en sådan inverkan torde icke kunna undgå att förr eller senare aktualisera frågan om åtgärder för balansens nedbringande. För undvikande av en framtida nödvändighet att vidtaga ökning av antalet ledamöter i högsta domstolen eller andra i och för sig icke önskvärda åtgärder borde därför möjligheten till beskäring av högsta domstolens arbete med skiftesmåls avgörande snarast möjligt undersökas. Den närmast till hands liggande lösningen syntes vara åstadkommande för skiftesmålen del av en mellaninstans av ett eller annat slag mellan ägodelningsrätten och högsta domstolen. Att tillskapa en särskild högsta instans för skiftesmålen borde enligt nämndens mening vara helt uteslutet, icke minst med hänsyn därtill att det ofta skulle bliva beroende på en ren tillfällighet huruvida exempelvis en äganderättstvist komme att handläggas av allmän underrätt, därifrån talan fullföljdes till högsta domstolen i sista instans, eller av ägodelningsrätt. Att liksom beträffande andra mål låta skiftesmålen fullföljas i vanlig ordning till hovrätterna och därifrån till Kungl. Maj:t syntes med hänsyn till dessa måls egenartade natur icke böra förordas. Däremot hade genom 1918 års vattenlagstiftning anvisats en utväg, som förefölle framkomlig, nämligen att låta en specialdivision av Svea hovrätt fungera som en för hela riket gemensam 'skiftesöverdomstol' i andra instans. Denna division skulle kunna tänkas förstärkt med någon av Kungl. Maj:t förordnad speciellt lantmäterisakkunnig ledamot. Fullföljd skulle från denna skiftesöverdomstol kunna ske till Kungl. Maj:t på vanligt sätt med de begränsningar 30 kap. rättegångsbalken uppställde.

Arbetsbalansen hos högsta domstolen m. m.

Beträffande antalet till högsta domstolen under åren 1911—1933 inkomna mål samt domstolens arbetsbalans torde få hänvisas till en inom justitiedepartementet upprättad tabell vilken lärer få såsom *bilaga 2* fogas till statsrådsprotokollet.

I fråga om denna tabell må anmärkas att den redovisar allenast målen å nedre justitierevisionens rotlar; den offentliga statistiken omfattar icke de mål som ännu icke fördelats mellan rotlarna. Antalet av de vid vart och ett av de senaste årsskiftena ännu icke fördelade målen torde enligt upplysning från nedre revisionens kansli kunna beräknas till i medeltal mellan 150 och 200.

Av tabellen framgår att högsta domstolens tidigare mycket stora arbetsba-

lans hastigt sjönk efter införandet av de nya fullföljdsreglerna 1915. Balansen som 1915 uppgick till 2,628 mål belöpte sig 1922 till allenast 598 mål, men steg sedermera åter så att den under åren 1928—1930 uppgick till cirka 1 000 mål. År 1931 sjönk den till 920 mål men har sedermera åter uppnått tusentalet. De under senare år inkomna revisionsmålen hava nedgått i antal. (Den ökning i antalet inkommande revisionsmål, som inträdde 1922 och de närmast följande åren, torde hava berott på att hovrätterna då med extra arbetskrafter avarbetade sina vademålsbalanser.) Antalet inkomna besvärsoch underställningsmål har under senare år ökats högst betydligt, huvudsakligen beroende på ökad tillströmning av skiftesmål, varmed här avses mål som fullföljts från ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt, och s. k. bilmål.

Beträffande de till Kungl. Maj:t fullföljda skiftesmålen hänvisas till en annan tabell, vilken torde böra fogas vid statsrådsprotokollet såsom *bilaga 3*. Till jämförelse må anmärkas, att antalet från hovrätt till Kungl. Maj:t fullföljda gränstvister under vart och ett av åren 1926 och 1927 uppgick till 9. — Anmärkningsvärd är den stora del av de inkommande skiftesmålen som utgöres av ensittarmål samt gräns- och äganderättstvister.

Till jämförelse rörande skiftesmålen under tidigare år hänvisas ock till en tabell att fogas vid statsrådsprotokollet såsom *bilaga 4*, av vilken framgår att även då antalet skiftesmål tidvis varit förhållandevis stort.

I vad mån någon väsentlig förändring i antalet till högsta domstolen inströmmande skiftesmål är att förvänta under de närmaste åren torde vara vanskligt att beräkna. Ensittarmålen, som ju så småningom torde komma att i huvudsak upphöra, hava hittills icke visat säkert avtagande tendens. Beträffande de till rikets ägodelningsrätter under senare år genom stämning och besvär inkomna målen samt de av ägodelningsrätterna avgjorda mål, som inkommit genom underställning, hava uppgjorts två tabeller att såsom *bilaga 5, a och b*, fogas vid statsrådsprotokollet.

Anmärkningsvärd är den kraftiga stegring högsta domstolens balans av skiftesmål undergått sedan 1926. Vid senaste årsskiftet utgjorde denna balans omkring $\frac{1}{5}$ av alla i högsta domstolen anhängiga mål. De till högsta domstolen årligen inkommande skiftesmålen utgöra numera omkring $\frac{1}{8}$ av samtliga inkommande mål. Av nedre revisionens rotlar erhålla två specialrotlar företrädesvis skiftesmål ävensom mål rörande gränstvister. Sedan den 31 maj 1929 hava till en av de övriga rotlarna samt från och med den 1 januari 1931 till ytterligare en rotel överlämnats ensittarmål samt mål innefattande rågångs- och andra gränstvister. Denna anordning gällde till utgången av år 1933. Därefter hava, i ändamål att åstadkomma ytterligare avlastning av balansen å förenämnda två specialrotlar, till tre allmänna rotlar överlämnats ensittarmål samt sådana skiftesmål som angå bättre rätt till fast egendom.

I detta sammanhang må erinras om den genom förordningen den 19 juni 1931 gjorda ändringen i 16 § vägtrafikstadgan samt om den ändring i 30 kap. 6 § rättegångsbalken, som genomfördes genom lag den 5 maj 1933. Det torde ännu vara för tidigt att yttra sig angående dessa lagändringars inverkan på tillströmningen av mål till högsta domstolen.

Förberedande promemoria i ämnet.

Då den sålunda föreliggande arbetsbalansen syntes kräva att åtgärder vidtoges för att minska tillströmningen av skiftes mål till högsta domstolen, uppstogs frågan härom i början av år 1934 till behandling inom justitiedepartementet. Efter verkställd utredning upprättades en förberedande promemoria i ämnet, i vilken på närmare angivna skäl förordades, att hovrätterna gjordes till mellaninstans jämväl beträffande mål av ifrågavarande art, att nu gällande föreskrifter om rätt till talan mot ägodelningsdomares och ägodelningsrätts beslut i det stora hela gjordes tillämpliga beträffande fullföljd av talan till hovrätt samt att i fråga om rätt till talan mot hovrätts beslut i dessa mål stadgandena i 30 kap. rättegångsbalken i huvudsak skulle erhålla tillämpning.

Vad angår frågan hur stor lättnad i högsta domstolens arbetsbörda som skulle åstadkommas genom att hovrätt bleve mellaninstans i skiftes mål anfördes i promemorian följande:

Av de till hovrätterna värdade målen, med vilka skiftes målen närmast vore att jämföra, uteslötes på grund av begränsningarna i fullföljdsrätten ungefär hälften från fullföljd. En så stor del av skiftes målen torde emellertid icke på grund av summa revisibilis stanna i mellaninstansen. Statistiska uppgifter om tvisteföremålets värde i skiftes mål saknades, men det torde vara endast ett fåtal jorddelningsmål, i vilka tvisteföremålet uppenbarligen icke vore värt 1 500 kr. Ofta saknades nödiga uppgifter för bedömande av tvisteföremålets värde. Det syntes vara i första hand beträffande ensittarmålen samt gräns- och äganderättstvisterna som en föreskrift om summa revisibilis komme att få någon egentlig betydelse. Beträffande ensittarmålen torde dock icke ens halva antalet utgöras av sådana mål, där tvistefrågan uteslutande gällde lösesummans storlek.

Större betydelse än föreskriften om summa revisibilis torde skyldigheten att nedsätta föreskrivna belopp få.

Av de utav hovrätterna avgjorda vademålen, däri hänvisning lämnats part att fullfölja talan till Kungl. Maj:t, fullföljdes f. n. omkring $\frac{1}{3}$. I fråga om skiftes målen torde man möjligen få utgå från att fullföljdsprocenten bleve något större.

Någon anledning torde icke finnas till antagande att inrättande av en mellaninstans för skiftes målen skulle komma att inverka på antalet mål, i vilka talan fullföljdes mot avgörandena i första instans.

På nu angivna grunder kunde, under förutsatt tillämpning av de i 30 kap. rättegångsbalken stadgade fullföljdsreglerna, beräknas att av samtliga skiftes mål som fullföljts till mellaninstansen omkring $\frac{1}{3}$ skulle komma att fullföljas till högsta domstolen. Detta skulle med nuvarande antal skiftes mål innebära att till högsta domstolen inkomme omkring 55 skiftes mål årligen i stället för det nuvarande antalet omkring 165. Emellertid torde åtskilliga ansökningar om tillstånd till talans fullföljande i skiftes mål vara att förvänta.

Efter inrättandet av en mellaninstans skulle under en tid, motsvarande den som erfordrades för att ett mål skulle passera mellaninstansen, vilken tid torde kunna beräknas till ett halvår, inga skiftes mål inkomma till högsta domstolen. Detta skulle för högsta domstolen underlätta avarbetandet av den nuvarande balansen.

Vidkommande den inverkan hovrätternas arbetsförhållanden skulle komma att röna av att skiftesmålen finge dit fullföljas hänvisades i promemorian till förut omförmälda *bilaga 3* och till ytterligare en tabell, vilken såsom *bilaga 5 c* läser böra bifogas statsrådsprotokollet. Att siffrorna i tabellerna icke fullt överensstämde angavs i promemorian bero delvis på att den senare tabellen icke redovisade avskrivna mål och delvis på att i de uppgifter, som låge till grund för den officiella statistiken, några mellan skiftesrotlarna flyttade mål dubbelräknats. I promemorian anfördes vidare härutinnan:

Av de under de sista sex åren av högsta domstolen avgjorda skiftesmålen belöpte på ägodelningsrätter och ägodelningsdomare: inom Svea hovrätts område c:a 55 %, inom Göta hovrätts område c:a 34 % och inom skånska hovrättens område c:a 11 %.

Till jämförelse finge meddelas att vid genomgång av nedre justitierevisionens skiftesrotlar för de sista 5 åren befunnits att av de under dessa år inkomna skiftesmålen belöpte i genomsnitt på ägodelningsrätter och ägodelningsdomare: inom Svea hovrätts område c:a 55 %, inom Göta hovrätts område c:a 35 % och inom skånska hovrättens område c:a 10 %.

Med utgångspunkt från dessa siffror skulle kunna beräknas att av ett årligt antal inkommande skiftesmål av tillhoppa 160 à 165 c:a 90 skulle tillfalla Svea hovrätt, c:a 58 tillfalla Göta hovrätt och c:a 16 den skånska hovrätten.

Beträffande antalet till hovrätterna inkomna mål under de sista 10 åren hänvisades i promemorian till en upprättad tabell, vilken läser böra vidfogas statsrådsprotokollet såsom *bilaga 6*. I fråga om vademålen och de instämnda tvistemålen utvisar denna tabell att antalet sådana mål i huvudsak minskats till och med år 1932 varefter en ökning åter inträtt, en ökning som för Göta hovrätts vidkommande börjat redan under år 1932. I fråga om övriga mål har en avsevärd stegring i antalet skett under senare år. I detta sammanhang påpekades i promemorian, att alltsedan den 1 juli 1928 kommunikation av besvär som anförts i hovrätt i regeln beslutats av ordförande eller vice ordförande å hovrättsdivision, och att divisionerna därför kunnat ägna avsevärt mera tid än förut åt slutligt avgörande av besvärs mål.

Yttranden i anledning av den förberedande promemorian.

Sedan förenämnda promemoria överlämnats till processlagberedningen, lantmäteristyrelsen och högsta domstolens ledamöter för avgivande av yttranden i ärendet, hava sådana yttranden inkommit.

Processlagberedningen har anført:

Frågan om ändrad instansordning för skiftesmålen syntes icke äga något direkt samband med spørsmålet om en allmän rättegångsreform. Man torde böra räkna med att dessa mål även framgent skulle upptagas av specialdomstolar och handläggas i särskild ordning. Sedan klarhet vunnits rörande den närmare utformningen av den allmänna reformen borde naturligen tillses, i vad mån dess principer kunde tillämpas även å skiftesmålen. Uppenbart vore dock, att i regel i dessa mål icke föreläge samma behov av muntligt förfarande som i de egentliga tvistemålen. Det torde emellertid vara tydligt, att alla åtgärder, som vore ägnade att minska tillströmningen av mål till högsta domstolen, jämväl ur processreformens synpunkt vore av den största betydelse.

Därest en mellaninstans för skiftesmålen skulle inrättas, torde annan myndighet än hovrätt icke kunna komma i fråga.

Svårare vore att avgöra, huruvida nämnda mål skulle överlämnas till alla hovrätterna eller koncentreras hos en hovrätt — Svea hovrätt.

Ur rent processuell synpunkt torde övervägande skäl tala för att skiftesmålen finge gå till samtliga hovrätter. Härigenom vunnes överensstämmelse med den vanliga instansordningen och bleve mellaninstansen i de — låt vara fåtaliga — mål, där verklig förhandling erfordrades, lättare tillgänglig. Här emot kunde visserligen invändas, att denna anordning skulle försvåra en enhetlig behandling av skiftesmålen, och att med hänsyn till det ringa antalet sådana mål inom varje hovrättsområde ledamöterna icke skulle kunna förvärva nödig erfarenhet i dessa frågor — en olägenhet som skulle bliva mer framträdande, om antalet hovrätter ökades. Emellertid kunde det ifrågasättas, huruvida behovet av enhetlig behandling av dessa mål skulle vara större än beträffande andra mera speciella mål såsom sjömål eller bolagsmål, vilka nu ginge till samtliga hovrätter. Det måste även anses vara en fördel, att inom de olika hovrätterna de yngre ledamöterna, vilka skulle vikariera för härads-hövdingarna och eventuellt själva erhålla befordran till dylik tjänst, vunne förtroendet med skiftesmål. Stöd för skiftesmålen sammanförande till en hovrätt torde ej heller kunna hämtas ur en jämförelse med vattenmålen. Förhållandena vore i viss mån olika. Dessa mål upptoges av ett fåtal domstolar, vilkas jurisdiktionsområden vore oberoende av hovrättsindelningen. Märkas borde även att ägodelningsdomarna — i motsats till vattenrättsdomarna — i sin övriga verksamhet vore underställda de olika hovrätterna.

Å andra sidan kunde naturligen praktiska skäl, såsom behovet av tillgång till lantmäteristyrelsens arkiv och möjlighet att samråda med styrelsens befattningshavare, tala för att förlägga prövningen av alla skiftesmål till Stockholm. Angående vikten av dessa skäl kunde beredningen ej uttala sig.

I den nu förda argumenteringen hade förutsatts, att icke i mellaninstansen skulle insättas någon eller några speciellt sakkunniga såsom ledamöter av rätten. Om en dylik anordning ansåges erforderlig, tillkomme naturligen ytterligare ett skäl att förlägga skiftesmålen till allenast en hovrätt. Huruvida en sådan förstärkning av hovrätten vore erforderlig eller lämplig undandrog sig beredningens bedömande. Starka skäl kunde emellertid anföras mot att på detta sätt i en överdomstol, som i övervägande grad hade att pröva rättsfrågor, sätta in sakkunniga ledamöter i mål, som redan varit underkastat sakkunnig prövning.

Det torde ligga i sakens natur, att de regler, som i allmänhet gällde om fullföljd från hovrätterna, också skulle tillämpas beträffande skiftesmålen.

Lantmäteristyrelsen har i sitt yttrande på närmare anförda skäl förklarat sig anse det sannolikt, att tillströmningen av skiftesmål till högsta domstolen komme att utan särskilda åtgärder minska, varjämte styrelsen ansett önskvärdt, att frågan om förändrad instansordning för jorddelningsmålen finge vila i avvaktan på en säkrare erfarenhet om utvecklingen på området. Emellertid har styrelsen, för den händelse situationen ansåges sådan att omedelbara åtgärder för lättande av högsta domstolens arbetsbörda vore nödvändiga, förklarat sig tillstyrka inrättande av mellaninstans för sådana skiftesmål, som före jorddelningslagens ikraftträdande handlagts vid allmän domstol, ävensom för ensittarmål. Såsom ytterligare åtgärd i samma syfte har styrelsen ifrågasatt en begränsning av den förrättningslantmätaren enligt 21 kap. 53 § första stycket jorddelnings-

lagen medgivna rätten att hos Kungl. Maj:t fullfölja talan över ägodelningsrätts utslag, varigenom fastställelse vägrats å jorddelningsförrättning, mot vilken besvär icke blivit anförda. Om emellertid ännu mera vittgående åtgärder för minskande av högsta domstolens arbetsböda ansåges nödvändiga torde, enligt vad styrelsen vidare framhållit, ingen annan utväg stå öppen än att låta hovrätt bliva mellaninstans i alla mål, som avgjorts av ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt, men en sådan anordning vore av flera skäl ur lantmäterisynpunkt icke tillfredsställande. Styrelsen har därjämte förklarat sig befara att insättande av hovrätt såsom mellaninstans komme att verka hämmande på den mera fria prövning, som högsta domstolen tillämpat i skiftesmålen.

I frågan huruvida det borde överlämnas åt samtliga hovrätter att i andra instans döma i skiftesmål har lantmäteristylelsen anført i huvudsak:

Lantmäteristylelsen förmenade att det kunskapsområde, som ledamöterna i en mellaninstans i skiftesmål måste åtminstone i någon mån behärska, vore så vidlyftigt att den erforderliga sakkunskapen ej kunde förvärfvas på annat sätt än genom längre tids erfarenhet med handläggning av dylika mål. Ur denna synpunkt vore organisationsnämndens förslag att låta en specialdivision av Svea hovrätt fungera som en för hela riket gemensam skiftesöverdomstol i andra instans tillfredsställande. En lösning efter denna linje garanterade också enhetlig rättstillämpning och möjliggjorde för domstolen tillgång till lantmäteristylelsens synnerligen omfattande kartarkiv samt ett intimare samarbete med styrelsen än som kunde ske endast genom målens remitterande. Vidare torde inrättandet av en specialdivision för skiftesmål i Svea hovrätt förutsätta en förstärkning av hovrättens arbetskrafter, som kunde antagas möjliggöra en jämförelsevis snabb behandling av målen, vilken omständighet syntes böra tillmätas en ganska stor betydelse, då inrättandet av en mellaninstans under alla omständigheter måste antagas medföra en förlängning av rättegången för dem, som fullföljde talan till Kungl. Maj:t. Organisationsnämndens förslag innebure alltså, därest ändring skulle ske, en ur lantmäterisynpunkt acceptabel lösning av problemet. Förslaget att prövningen av skiftesmålen i andra instans skulle överlämnas till samtliga hovrätterna finge lantmäteristylelsen däremot på det bestämdaste avstyrka, enär därigenom icke skulle vinnas någon av de fördelar, som enligt vad styrelsen framhållit en lösning i enlighet med organisationsnämndens förslag skulle innebära. Särskilt borde framhållas den stora risken för rättegångens förlängning. Den beräknade ökade belastningen av 90 mål i Svea hovrätt och 58 mål i Göta hovrätt syntes ingiva allvarliga farhågor för att skiftesmålen handläggning vid dessa hovrätter skulle bliva fördröjd och att därigenom, då talan fullföljdes till Kungl. Maj:t — vilket styrelsen förmenade komma att ske i större utsträckning än i promemorian antagits — rättegången på det hela taget skulle bliva förlängd. En reform, som förlängde rättegången i skiftesmål, måste betecknas såsom ur lantmäterisynpunkt i hög grad otidsenlig och skadlig.

I frågan huruvida hovrätt vid prövningen av skiftesmålen borde förstärkas med en i lantmäteritekniska frågor sakkunnig person såsom ledamot har lantmäteristylelsen uttalat att en sådan anordning icke vore behöflig, var emot styrelsen framhållit såsom lämpligt att hovrätt erhöle befogenhet, svarende mot den som enligt 21 kap. 32 § jorddelningslagen tillkomme ägodelningsrätt.

Vid sammanträde med *högsta domstolens samtliga ledamöter* hava dessa förenat sig om följande yttrande:

Under det sista åriondet hade inträtt en mycket betydande ökning i högsta domstolens arbetsbalans. Därav hade blivit en följd, att för närvarande de mål, som ej handlades såsom vecko- eller förtursmål, i regel finge vänta på föredragning ett år eller ännu längre. Dessvärre saknades ej anledning befara, att läget kunde komma att ytterligare försämrans. Grund till sådan farhåga gäve den för närvarande märkbara ökningen av antalet till hovrätterna fullföljda mål ävensom den tillströmning till högsta domstolen av mycket stora mål, som redan inträtt eller kunde motses under de närmaste åren.

Den stora arbetsbalansen i högsta domstolen och den därav förorsakade långsamheten i rättsskipningen utgjorde en så allvarlig olägenhet, att omedelbara åtgärder för balansens minskning måste anses påkallade.

Det i departementspromemorian framlagda förslaget åsyftade att minska tillströmningen till högsta domstolen av skiftesmål — under vilken beteckning kunde hänföras alla mål, som avgjorts av ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt — därigenom att för dessa mål infördes en instans mellan ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten och högsta domstolen. Det nuvarande tvåinstanssystemet beträffande dessa mål skulle alltså ersättas med ett treinstanssystem i överensstämmelse med vad som gällde för de allmänna rättegångsmålen.

Huruvida införandet av en mellaninstans i skiftesmål vore en åtgärd, som borde vidtagas i syfte att åvägabringa en förbättring eller åtminstone motverka en fortskridande försämring av högsta domstolens arbetsbalans, berodde tydligen i första rummet på den större eller mindre styrkan av de motiv, som kunde anföras till stöd för att beträffande skiftesmålen upprätthålla en instansordning, som avveke från den för de allmänna rättegångsmålen gällande. De skäl, som på sin tid förestavade avskaffandet av mellaninstans i skiftesmål och som alltjämt plägade anföras till stöd för den bestående ordningen, vore att en snabb rättsskipning skulle vara av större vikt i dessa mål än i andra. Med fullt erkännande av betydelsen utav en snabb procedur i skiftesmålen kunde det dock sättas i fråga, om vikten av skyndsamhet gjorde sig gällande med större styrka i fråga om dessa mål än beträffande vissa andra grupper av specialmål och ett stort antal av de allmänna målen. Ävenledes borde beaktas, att en genare instansväg för vissa mål medförde ökat tillflöde av sådana mål till den högsta instansen, med påföljd att för övriga mål rättsskipningen i denna instans försenades.

Det kunde emellertid på goda grunder betvivlas, att rätten att gå direkt till högsta domstolen under nuvarande förhållanden innebure någon tidsvinst för skiftesmålen. Det vore uppenbarligen ej befogat att utgå från att samtliga skiftesmål, i vilka parterna ej åtnöjdes med underinstansens utslag, skulle, även därest en mellaninstans funnes, komma att dragas under högsta domstolens prövning. I departementspromemorian beräknades, att tillströmningen till högsta domstolen av skiftesmål skulle — därest mellaninstans infördes i fråga om alla dylika mål — komma att nedgå till en tredjedel av den nuvarande och att alltså två tredjedelar av de skiftesmål, som nu fullföljdes till högsta domstolen, komme att slutligt avgöras av mellaninstansen. Denna beräkning torde, med hänsyn till att i de allmänna målen fullföljd från hovrätterna, bortsett från dispensansökningar, för närvarande ägde rum i allenast omkring en sjättedel av målen, vara gjord med tillbörlig försiktighet.

Rättegångstidens längd i högsta domstolen i fråga om de av domstolen under år 1933 avgjorda skiftesmålen framginge av en vid yttrandet fogad *bilaga*.¹ Ville man söka beräkna den tid, som komme att tagas i anspråk

¹ Införd å sid. 24—25.

av förfarandet i hovrätterna, därest dessa bleve mellaninstans i skiftes mål, syntes man vara berättigad att i stort sett utgå från de förhållanden, som nu rådde beträffande underställningsmål och de kriminella besvärsmål, vari icke någon varit häktad. Om man därvid, såsom fallet vore med rättsstatistiken, räknade med tiden från det målen inkommit till domstolen, borde emellertid hållas i minnet, att skiftesmålen vid nämnda tid föreläge i det skick att föredragning kunde äga rum utan förberedande processuell åtgärd, under det att i de kriminella besvärsmålen kommunikation med klagandens vederpart ofta erfordrades. Å andra sidan torde utlåtande från myndighet oftare behöva inhämtas i skiftes mål än i de kriminella målen. Processtidens längd i de under år 1932 av hovrätterna avgjorda underställningsmålen och kriminella besvärsmålen angående icke häktade framginge av nämnda bilaga.

Jämfördes de i samma bilaga upptagna båda tabellerna, visade det sig, att inom ett halvt år hovrätterna avgjorde 86.6 % av målen, under det att av skiftesmålen i högsta domstolen avgjordes endast 3.2 %. Inom 1 år utgjorde talen 99.6 % och 5.6 %. Under tiden mellan 1 och 2 år avgjordes i hovrätterna 0.4 % och i högsta domstolen 72.6 % av målen. Efter längre tid än 2 år avgjordes i hovrätterna inga mål och i högsta domstolen de återstående 21.8 % av målen.

Lantmäteristyrelsen hade uttalat den farhågan, att balans å skiftes mål skulle kunna uppkomma i hovrätterna. Med hänsyn till de bestämmelser hovrätternas arbetsordningar numera innehölle till förhindrande av balans och vilka jämväl ställde i utsikt förstärkning av arbetskrafterna, därest så skulle erfordras, torde emellertid en sådan utveckling ej behöva befarias.

Av vad nu anförts torde framgå, att för de skiftes mål — ovan beräknade till $\frac{2}{3}$ av samtliga — som efter inrättandet av en mellaninstans komme att slutligt avgöras av denna, den ifrågasatta instansordningen långt ifrån att medföra tidsutdräkt skulle innebära en väsentligt snabbare rättsskipning. Men ej heller för de övriga skiftesmålen syntes någon förlängning av processen i allmänhet vara att befara. Dessa mål, reducerade till $\frac{1}{3}$ av det nuvarande antalet, skulle nämligen komma att tillfalla rotlar, vilka i regel ej mottoge andra mål. På grund härav och då, såsom i departementspromemorian framhölls, under första tiden av mellaninstansens verksamhet något tillflöde av skiftes mål ej alls komme att äga rum, skulle de till högsta domstolen fullföljda skiftesmålen bliva i tur till föredragning långt tidigare än nu vore fallet.

På grund av vad nu anförts syntes avgörande betänklighet ej möta mot att underkasta alla skiftes mål samma instansordning som gällde för de allmänna rättegångsmålen; och då den lättnad i högsta domstolens arbetsbalans, som förslaget genomförande skulle åstadkomma, vore av verklig betydelse, syntes en reform av angivna omfattning vara starkt motiverad.

Därest likväl en sådan åtgärd ansåges ej böra vidtagas, skulle en visserligen mindre betydande men dock avsevärd lättnad i högsta domstolens arbetsbörda stå att vinna därigenom att, på sätt lantmäteristyrelsen alternativt ifrågasatt, en mellaninstans infördes endast för de skiftes mål, som före jorddelningslagens ikraftträdande behandlades vid allmän domstol, och för ensittarmålen. En sådan reform måste därför under alla omständigheter förordas. Målen inom den förra gruppen, väsentligen omfattande gränsbestämningssmål och äganderättstvister, krävde i regel en ganska tidsödande föredragning; och detta vore ej sällan fallet även med ensittarmålen.

Huruvida de mål, för vilka en mellaninstans komme att anordnas, borde tilldelas en för hela riket gemensam skiftesöverdomstol, anknuten till Svea hovrätt, eller upptagas vid samtliga hovrätter, där de då borde tillfalla en och samma division, kunde vara föremål för olika meningar. Inskränktes reformen till att avse införande av en mellaninstans för allenast gränsbe-

stämningmål, äganderättstvister och ensittarmål, syntes emellertid anledning icke föreligga att inrätta en speciell skiftesöverdomstol. Skulle åter reformen omfatta alla skiftesmålen, bleve frågan om företrädet mellan de båda alternativen mera tvivelaktig. Beaktansvärda skäl hade i ärendet framförts för båda dessa lösningar; och ingendera anordningen torde vara förenad med sådana olägenheter, att den borde anses oantaglig.

Justitieråden *Skarstedt, von Seth, Wedberg, Molin, Appelberg, Alexanderson, Afzelius, Geijer, Lawski, Bagge, von Steyern, Alsén, Bellinder* och *Guldberg* hava därjämte anfört:

'För vår del vilja vi förorda, att skiftesmål av alla slag i andra instans upptagas av den hovrätt, till vars jurisdiktionsområde ägodelningsrätten hör. De fördelar, som skulle stå att vinna av skiftesmålens sammanförande till en specialdomstol, synas icke vara så betydande, att de motivera ett avsteg från det allmänna instanssystemet. Till förmån för detta system talar ock den större ortskänedom, som kan förväntas särskilt i en mindre hovrätt, ävensom önskvärdheten av att ledamöter och föredragande i samtliga hovrätter — och därmed även ett stort antal av de blivande ägodelningsdomarna — göras förtrogna med jorddelningslagstiftningen. Med rätta har även framhållits det mindre tillfredsställande i att mål från en underrätt skulle komma att fullföljas till annan överrätt än den, under vilken underrättsdomstolen i administrativt hänseende lyder.'

Justitieråden *Skarstedt, von Seth, Wedberg, Molin, Alexanderson, Afzelius, Geijer, Lawski* och *von Steyern* hava tillagt, att de för sin del ansåge, att, även om en speciell skiftesöverdomstol funnes böra inrättas, tillräckliga skäl likväl icke föreläge att till denna överlämna jämväl gränsbestämningmål, äganderättstvister och ensittarmål.

Justitieråden *Svedelius, Christiansson, friherre Leijonhufvud, Edelstam, Stenberg, Eklund, Forsberg, Grefberg, Forssman* och *Lind* hava förklarat sig giva företräde åt anordningen med en enda skiftesöverdomstol, detta med hänsyn särskilt till de fördelar en sådan specialdomstol skulle erbjuda med avseende å större samlad erfarenhet, enhetlighet i föreliggande rättsfrågors bedömning samt lättare tillgång till lantmäteristyrelsens arkiv och möjlighet att, utan formliga remisser, hos styrelsens tjänstemän inhämta upplysningar för ytterligare utredning i målen.

Justitieråden friherre *Leijonhufvud, Stenberg* och *Forsberg* hava tillagt, att då de för anordnande av Svea hovrätt såsom specialdomstol i andra instans anförda skälen ägde giltighet särskilt beträffande de egentliga skiftesmålen, i allt fall dylika mål borde fullföljas ensamt till Svea hovrätt, under det att äganderättstvister samt gränsbestämning- och ensittarmål ginge till samtliga hovrätter.

Bilaga till högsta domstolens yttrande.

Av Kungl. Maj:t år 1933 slutligt avgjorda skiftesmål, fördelade efter tiden mellan målens inkommande till nedre revisionen och Kungl. Maj:ts utslag.

	T. o. m. 1 mån.	1—2 mån.	2—3 mån.	3—4 mån.	4—6 mån.	6—9 mån.	9 mån. —1 år	1—1½ år	1½—2 år	Över 2 år	Summa
Procent . . .	—	2.4	—	—	0.8	1.6	0.8	43.7	28.9	21.8	100

Av hovrätterna år 1932 slutligt argjorda underställningsmål och kriminella besvärsmål, vari icke någon varit häktad, fördelade efter tiden mellan målens inkommande till hovrätten och hovrättens utslag.

	T. o. m. 1 mån.	1—2 mån.	2—3 mån.	3—4 mån.	4—6 mån.	6—9 mån.	9 mån. —1 år	1—1½ år	1½—2 år	Över 2 år	Summa
Procent . . .	4.1	18.2	23.4	15.1	25.8	11.3	1.7	0.3	0.1	—	100

Lagutkast jämte ny promemoria i ämnet.

Inom justitiedepartementet hava därefter utarbetats utkast till:

1) lag angående ändring i vissa delar av 21 kap. lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet;

2) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;

3) lag angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan;

4) lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

5) lag angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet; samt

6) lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Utkasten vilade på följande huvudgrunder: Hovrätterna skulle göras till mellaninstans för samtliga skiftesmål med undantag allenast för mål angående förrättning enligt lagen den 30 april 1925 rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län. Nu gällande föreskrifter om rätt att fullfölja talan mot ägodelningsdomares och ägodelningsrätts beslut skulle bibehållas. I fråga om talan mot hovrätts beslut i skiftesmål skulle vad i 30 kap. rättegångsbalken stadgas om rätt att fullfölja talan mot hovrätts beslut i vanliga mål, om skyldighet för klagande part att nedsätta fullföljdsavgift och belopp till säkerhet för motparts kostnadsersättning samt om ansökan om tillstånd att fullfölja talan lända till efterrättelse. Förfarandet vid fullföljd av talan i skiftesmål till hovrätt och därifrån till högsta domstolen skulle anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i lagen om delning av jord å landet för närvarande stadgas i fråga om klagan över ägodelningsdomares och ägodelningsrätts beslut. Klagan skulle sålunda föras genom besvär, som skulle ingivas till ägodelningsdomaren; den rätt att med posten insända besvär, som hittills varit klagande medgiven, skulle därjämte bibehållas. Erforderliga förelägganden att inkomma med protokoll i målet eller andra handlingar skulle meddelas av ägodelningsdomaren. Där sakägare eller förrättningslantmätare skulle höras över anförda besvär, skulle det ankomma på ägodelningsdomaren att föranstalta om delgivning. Förklaring skulle till ägodelningsdomaren ingivas eller med posten insändas. Då målet

kommit i det skick att det kunde företagas till avgörande, skulle handlingarna av ägodelningsdomaren insändas till vederbörande högre instans; sådant insändande kunde även komma i fråga dessförinnan, då beslut av överdomstolen erfordrades i fråga som borde avgöras innan målet i övrigt företoges till avgörande. Då hovrätt meddelat slutligt utslag skulle handlingarna i målet tillika med en avskrift av utslaget översändas till ägodelningsdomaren. I övrigt skulle, där ej annorlunda stadgades, rättegångsbalkens bestämmelser angående fullföljd av talan mot allmän underrätts och hovrätts beslut lända till efter rättelse. Överinstanserna skulle i skiftesmål äga att till biträde åt sig kalla sakkunnig person ävensom uppdraga åt överlantmätare att ensam eller med biträde av ägodelningsnämndemän verkställa undersökning å marken.

I en *ny promemoria*, vartill utkastens fogades såsom bilaga, upptogs en redogörelse för vad dittills i ärendet förekommit samt för de skäl som lågo till grund för utkastens.

Beträffande det föreslagna förfarandet vid fullföljd av talan anfördes i promemorian:

Förfarandet innebure i jämförelse med förfarandet i de vanliga rättgångsmålen avsevärda lättnader för klagande part i fråga om kostnader och besvär. Vidare medförde förfarandet den fördelen för parterna att regelmässigt de handlingar, som icke utställdes till delgivning med vederbörande, under skriftväxlingstiden bleve tillgängliga för parterna hos myndighet i orten. Genom föreskriften att besvär skulle ingivas eller insändas till ägodelningsdomaren bleve vidare denne i stånd att omedelbart efter besvärstidens utgång bedöma i vad mån ett beslut vunnit laga kraft och kunde på grund därav utan uppskov vidtaga på honom ankommande åtgärder, som föranleddes av lagakraftvunna beslut, såsom att förse förrättningsakt med bevis om meddelad fastställelse å förrättningen, att föranstalta om anteckningar i in-teckningsprotokoll och in-teckningsbok angående vid jorddelningsförrättning meddelad bestämmelse därom att ersättning skulle utgå från ägolott, samt att överlämna förrättningsakt till vederbörande myndighet.

Yttranden över lagutkastens.

Utkastens med promemoria hava för avgivande av yttrande remitterats till samtliga hovrätter och ägodelningsdomare i riket. Från styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har därjämte inkommit en skrivelse, vari anhålles att vissa i skrivelsen anförda synpunkter måtte beaktas vid ärendets fortsatta behandling.

Av *ägodelningsdomarna* har det övervägande flertalet lämnat förslaget att genom införandet av en mellaninstans minska högsta domstolens arbete med skiftesmålen utan anmärkning. Två ägodelningsdomare hava dock avstyrkt en sådan åtgärd och ytterligare några ägodelningsdomare hava givit uttryck åt sina betänkligheter däremot. Sålunda har anmärkts att särskilda åtgärder till nedbringande av tillströmningen av skiftesmål till högsta domstolen syntes onödiga, enär denna tillströmning i allt fall kunde väntas avtaga. Vidare vore ej säkert att införandet av en mellaninstans verkligen skulle medföra lättnad för högsta domstolen. Treinstanssystemet skulle därjämte medföra olägen-

heter genom rättegångens förlängande och fördyrande, varjämte det med hänsyn till hovrätternas benägenhet att anlägga mera formella synpunkter kunde väntas att rättsskipningens resultat försämrades. Ytterligare har anmärkts att enhetligheten i avgörandena skulle minskas genom inskjutandet av en mellaninstans i ägodelningsmålen.

Av hovrätterna, vilka vid avgivande av sina utlåtanden haft tillfälle att taga del av underlydande ägodelningsdomares yttranden, har *Svea hovrätt* funnit övertygande skäl förebragta till stöd för åtgärden att införa en mellaninstans för skiftesmålen. *Göta hovrätt* har, under förutsättning att ej annan mera lämplig och ändamålsenlig utväg befundes vara framkomlig, tillstyrkt åtgärden, och *hovrätten över Skåne och Blekinge* har funnit sig icke böra avstyrka densamma. *Sex ledamöter av Göta hovrätt* hava — under uttalande att erforderlig minskning i tillströmningen till högsta domstolen av mål angående förseelse mot motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan redan torde hava vunnits och att lantmäteristyrelsens åsikt att tillströmningen av skiftes mål utan särskilda åtgärder komme att minska syntes äga fog — ifrågasatt huruvida en ändring av instansordningen i sistnämnda slag av mål nu borde komma till stånd. Vidare har *en ledamot av sistnämnda hovrätt* avstyrkt den föreslagna lagstiftningen under den motivering att, då förslaget skulle leda till att flertalet hithörande mål komme att avgöras av hovrätterna såsom sista instans, garantierna för den bästa rättsskipning i dessa svårbedömda och i regel mycket viktiga mål icke bleve desamma som för närvarande samt det ej vore förenat med svårigheter att finna utvägar till nödvändig lättnad i högsta domstolens arbetsbörd genom andra åtgärder.

I frågan huruvida, därest mellaninstans för skiftes mål infördes, denna borde få befattning med samtliga slag av dylika mål hava *de flesta ägodelningsdomarna* samt *alla hovrätterna* icke haft något att erinra mot den ståndpunkt, som kommit till uttryck i utkasten. *Göta hovrätt* har — efter framhållande, att tillräckliga skäl knappast föreläge för antagandet att antalet till högsta domstolen fullföljda skiftes mål skulle utan vidare i nämnvärd grad minskas, och att det då låge nära till hands att på lagstiftningens väg åstadkomma en sådan minskning — till stöd för sin mening anförde:

De åtgärder, som föreslagits av lantmäteristyrelsen, torde icke kunna anses tillfredsställande, ty först och främst torde de ej vara tillräckligt effektiva för att föra till det önskade målet och vidare förefölle det hovrätten, som om den uppdelning av skiftesmålen uti två i processuellt avseende olikställda kategorier, vilken skulle bliva en följd av förslagets genomförande, ur teknisk synpunkt knappast skulle vara lyckad. Till betydligt bättre resultat måste man komma om det i promemorian framställda förslaget att beträffande instansordning och rätt till fullföljd principiellt jämnställa skiftesmålen med andra mål i allmänhet realiserades.

Sju ägodelningsdomare och *sex reservanter i Göta hovrätt* hava uttalat sig för en inskränkning i den ifrågasatta mellaninstansens kompetensområde i förhållande till vad enligt utkasten förordats. Sålunda har i några yttranden förordats att under mellaninstansen för närvarande droges allenast ensit-

tarmål; i andra yttranden har förordats att mellaninstansen därjämte finge befattning med äganderättstvister och gränsbestämningsmål, och i ytterligare några yttranden har föreslagits att dessutom även övriga mål, som före gällande jorddelningslags ikraftträdande handlades vid allmän domstol, skulle tillfalla mellaninstansen. I några av dessa yttranden har därjämte föreslagits inskränkning i den rätt att fullfölja talan i skiftesmål, som för närvarande tillkommer förrättningslantmätare jämlikt 21 kap. 53 § första stycket jorddelningslagen.

Jämväl i frågan åt vilken eller vilka myndigheter det borde uppdragas att vara mellaninstans för skiftesmål hava *flertalet ägodelningsdomare* ävensom *Göta hovrätt* samt *hovrätten över Skåne och Blekinge* icke haft något att erinra mot utkastens ståndpunkt. *Göta hovrätt* har därvid anfört bl. a. att, även om skiftesmålen ofta innefattade juridiskt mycket svåra spörsmål, vilkas bedömande krävde ingående kännedom om en speciell lagstiftning jämte denna berörande rättspraxis och litteratur, dessa mål dock icke torde kunna anses mera invecklade och svårbedömda än ett stort antal andra mål, vilkas prövning befunnits kunna anförtros hovrätterna i gemen. Hovrätten har vidare framhållit att det enligt hovrättens uppfattning låge något onaturligt i att de många av landets domare, vilka vore knutna vid hovrätterna, ställdes främmande för att syssla med en så central och viktig del av lagstiftningen som den nu åsyftade.

Däremot hava *femton ägodelningsdomare*, *Svea hovrätt* och *sju reservanter i Göta hovrätt* förordat att skiftesmålen i andra instans tilldelades en för hela riket gemensam, till Svea hovrätt anknuten skiftesöverdomstol. *Svea hovrätt* har härvid, under framhållande av önskvärdheten att skiftesöverdomstolens ledamöter förvärvade så rik och allsidig erfarenhet som möjligt på hithörande område, anfört att inrättandet av en enda skiftesöverdomstol ur nu nämnd synpunkt hade ett betydande företräde. I anledning av att som ett skäl för den motsatta ståndpunkten åberopats den större ortskännedom, som kunde förväntas särskilt i en mindre hovrätt, har hovrätten anfört att, såvitt känt vore, olägenhet hittills icke försports därav att högsta domstolen fungerat såsom andra instans i skiftesmål utan att det sörjts för att ortskännedomen blivit företrädd på vederbörande avdelning, ävensom erinrat om att inom hovrättens jurisdiktionsområde rymdes trakter, som torde erbjuda exempel på alla huvudsakliga typer av skiftesmål, och att hovrätten hade bekväm tillgång till lantmäteristyrelsens hela riket omfattande sakkunskap. Hovrätten har vidare yttrat att i en mindre hovrätt svårigheter kunde möta att rekrytera den division, där skiftesmålen skulle handläggas, med ledamöter som överhuvud hade förtrogenhet med och särskilt intresse för jordbrukets problem och andra hithörande spörsmål. Därjämte har hovrätten framhållit såsom en stor vinst att genom skiftesmålen sammanförande till en hovrätt enhetlig rättstillämpning i andra instans garanterades. Genom denna enhetlighet finge andra instansens domar långt större värde såsom vägledning för lantmäternas, varjämte enhetligheten också med största sannolikhet i och för

sig skulle medföra en minskning av antalet till högsta domstolen fullföljda mål. Härtill komme ökad möjlighet att begränsa fullföljdsrätten. Skiftesmålen sammanförande till en enda skiftesöverdomstol skulle alltså leda till att tillströmningen av skiftes mål till högsta domstolen minskades och att rättsägarnas intresse av ett snabbt avgörande bättre tillgodosåges. Under framhållande att den större frihet, som högsta domstolen såsom högsta instans ansett sig kunna och bära anlägga vid målen s prövning, varit av högt värde, har hovrätten vidare anført, att en liknande frihet vid prövningen kunde anläggas i andra instans, därest handläggningen i denna instans anförtröddes åt allenast en domstol och enhetlighet i samma instans följaktligen bleve be- tryggad. Ytterligare har hovrätten framhållit att vissa av de företräden, som vore förknippade med den av hovrätten förordade organisationsformen, avsevärt förstärktes genom den möjlighet till studier i lantmäteristyrelsens arkiv och till intim kontakt med styrelsens ledamöter och övriga tjänstemän, som vunnes genom skiftesöverdomstolens förläggning till huvudstaden. Här- om har hovrätten vidare utlåtit sig:

Enligt hovrättens mening låge det i sakens natur att tillgodogörandet av lantmäteristyrelsens resurser vid målen s beredande till föredragning måste bliva av största värde för målen s snabba och riktiga avgörande. Föredragan- dens studier i styrelsens arkiv och överläggningar med tjänstemännen på ort och ställe med allt erforderligt material tillgängligt kunde icke väl ersättas genom korrespondens eller telefonsamtal. Om det remitterade förslaget i den- na del genomfördes, bleve helt visst följden att officiella yttranden från sty- relsen måste i större utsträckning inhämtas. Härigenom och genom korre- spondensen mellan vederbörande föredragande och styrelsens tjänstemän upp- stode tidsutdräkt, ökat arbete och såsom följd därav större kostnader för det allmänna. Om åter den med upplysningars inhämtande förenade omgången föranledde att hänvändelse till lantmäteristyrelsen ej komme till stånd, kun- de detta inverka på avgörandet till men för part och, där målet fullföljdes, till ökning av högsta domstolens arbetsbörda. Den tanken hade framförts att lantmäteristyrelsens anlitage kunde ersättas genom hänvändelse till lant- mäterikontoret i den stad där hovrätten hade sitt säte. Detta låte sig dock endast i begränsad utsträckning göra. Sådan hänvändelse kunde med större utbyte ske allenast beträffande mål från domstol inom länet, men i sådana mål hade vederbörande överlantmätare redan yttrat sig ex officio och kunde där- för icke lämpligen under hand anlitas vid målets förnyade prövning i hovrät- ten. Hos den lokala myndigheten kunde ej heller påräknas samma allsidiga kompetens och överblick som hos lantmäteristyrelsen.

I frågan huruvida någon av de ifrågasatta organisationsformerna ägde före- träde ur kostnadssynpunkt har hovrätten anført:

En viss förstärkning av nuvarande arbetskrafter bleve otvivelaktigt er- forderlig, vare sig det ena eller det andra av de ifrågasatta alternativen val- des. Den omedelbara kostnadsökningen torde i båda fallen bliva ungefär densamma. I varje fall bleve skillnaden ganska obetydlig och hovrätten kun- de så mycket mindre tillmäta denna synpunkt avgörande vikt, som enligt hov- rättens övertygelse systemet med målen s sammanförande till en skiftesöver- domstol skulle visa sig i längden medföra besparing för det allmänna. Ju större insikt och rutin en domstol vunne, dess lättare och billigare arbetade den, och att lantmäteristyrelsens sakkunskap, om sistnämnda alternativ valdes,

i många fall kunde tillgodogöras i enklare och följaktligen billigare former framginge av vad hovrätten förut yttrat.

Hovrätten har ytterligare anfört att, även om samtliga hovrätter anlitas som mellaninstans för skiftesmål, det endast bleve ett fåtal av de unga juristerna som vunne erfarenhet beträffande skiftesmålen, och att antalet härvid icke bleve mycket större än om handläggningen av målen anförtroddes åt en förstärkt division vid Svea hovrätt. Anledning vore ej att befara att saktliga olägenheter av vikt skulle uppstå på den grund att i vissa fall skiftesmål från en underrätt komme att fullföljas till annan överrätt än den, under vilken underdomstolen i administrativt hänseende lydde. Den omständigheten, att efter den tillämnade rättegångsreformens genomförande muntligt förfarande antagligen komme att i vissa skiftesmål tillämpas även i andra instans, borde i frågans nuvarande läge ej tillmätas större betydelse. Slutligen har hovrätten funnit att, om skiftesmålen i egentlig mening skulle fullföljas till hovrätten som enda skiftesöverdomstol, samma regel borde uppställas även beträffande ensittarmål, äganderättstvister och gränsbestämningssmål, enär ensittarmålen och gränsbestämningssmålen vore närbesläktade med de egentliga skiftesmålen och icke sällan krävde samma mått av specialkunskaper samt äganderättsvist, varom i detta sammanhang vore fråga, oftast vore på sådant sätt sammanflätad med ett skiftesmål att målens fullföljande till skilda domstolar skulle medföra olägenheter.

Slutligen hava *två ägodelningsdomare* uttalat sig för att endast vissa skiftesmål tillfölle samtliga hovrätterna under det att resten ginge till en enda skiftesöverdomstol.

Mot utkastens ståndpunkt beträffande rätten att fullfölja talan i skiftesmål, skyldighet att vid fullföljd av talan mot hovrätts beslut nedsätta penningbelopp samt ansökan om tillstånd till talans fullföljande ha, fränsett förut anmärkta förslag angående inskränkning i lantmätares klagerätt, invändningar icke framställda från *ägodelningsdomarnas* och *hovrätternas* sida.

Det i utkastens föreslagna förfarandet vid fullföljd av talan i skiftesmålen har lämnats utan erinran av *ägodelningsdomarna i 20 domsagor och 79 städer* ävensom av *Svea hovrätt, två reservanter i Göta hovrätt* samt av *hovrätten över Skåne och Blekinge*. Däremot hava *ägodelningsdomarna i 91 domsagor och 4 städer* ävensom *Göta hovrätt* förordat ett förfarande i närmare överensstämmelse med vad som gäller i vanliga besvärsmål. Ett sådant förfarande förordas även i skrivelsen från *styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar*, däri jämväl anmärkes att det sysslande, som tillkommer ägodelningsdomaren med avseende å besvär i skiftesmål, enligt utkastens icke oväsentligt ökats. Sålunda anföres i skrivelsen i huvudsak:

Det funnes väl ej något verkligt skäl för att i fråga om kostnader och besvär bereda klagande i jorddelningsmål en förmån, som icke klagandeparter i andra mål finge åtnjuta. Lämpligen borde därför i sammanhang med genomförande av föreliggande förslag fullföljdsförfarandet ändras till överensstämmelse med reglerna i 27 och 30 kap. rättegångsbalken. Besvär i jorddelnings-

mål borde således av klaganden ingivas till hovrätten eller justitierevisionen, och klaganden borde själv ombestyras delgivning av besvären med den delägare, som utsetts att mottaga förrättningshandlingarna, med möjlighet att få från delgivning undantagna kartor och vidlyftigare handlingar. Eventuellt skulle sådana kartor och handlingar kunna från hovrätten eller Kungl. Maj:t översändas till ägodelningsdomaren för att under viss tid vara hos honom tillgängliga.

Ägodelningsdomaren kunde utan nämnvärt uppskov vidtaga de åtgärder, som i anledning av lagakraftvunna beslut ålåg honom, om vederbörande tjänsteman i hovrätten omedelbart efter det besvär inkommit till hovrätten meddelade ägodelningsdomaren uppgift därom, samt dylikt meddelande tillställdes honom från justitierevisionen i fråga om talan, som fullföljts till Kungl. Maj:t. Rörande hovrättens hänvisning till fullföljd av talan mot dess utslag erhöles ägodelningsdomaren underrättelse genom det exemplar av nämnda utslag, som skulle tillställas honom.

Den stora arbetsbördan, som f. n. åvilade häradshövdingarna, borde icke ökas utan tvärtom lättas.

Ägodelningsdomarna i 90 domsagor och 2 städer hava i huvudsak instämt i vad sålunda anförts i skrivelsen och även *Göta hovrätt* har hänvisat till densamma.

En ägodelningsdomare har förordat ett förfarande i överensstämmelse med vattenlagens fullföljdsregler, *fyra ägodelningsdomare* och *två reservanter i Göta hovrätt* hava förordat den avvikelse från utkasten i nu förevarande del att, såvitt anginge fullföljd av talan mot hovrätts utslag och beslut, förfarandet anordnades i huvudsaklig överensstämmelse med reglerna i 30 kap. rättegångsbalken, och *två ägodelningsdomare* hava förordat att besvär över hovrätts utslag och beslut skulle ingivas till hovrätten, som därefter hade att vidtaga de förberedande åtgärder, som påkallades av besvären.

I frågan huruvida inrättandet av mellaninstans för skiftesmålen skulle medföra behov av förstärkning av hovrätternas arbetskrafter har *Svea hovrätt* anført att, därest skiftesmålen tilldelades hovrätten såsom ensam skiftesöverdomstol, en förstärkning av två ledamöter bleve erforderlig, varjämte förberedande av önskvärd lättnad åt skiftesöverdomstolens ordförande lämpligen tills vidare kunde anlitas den väg, som anvisades i 54 § första stycket andra punkten av hovrättens arbetsordning. Under förutsättning att skiftesmålen fördelades på samtliga hovrätter har hovrätten beräknat att för dess del en förstärkning med en ledamot borde ske, varjämte tillfälliga åtgärder av nyssnämnd art i avsevärd utsträckning finge vidtagas. *Göta hovrätt* har förklarat sig hysa den bestämda uppfattningen att, under förutsättning av skiftesmålens fördelning på samtliga hovrätterna, behov av åtminstone ytterligare en ledamot skulle uppstå för *Göta hovrätts* del, och *hovrätten över Skåne och Blekinge* har under enahanda förutsättning förklarat att det ej torde kunna undgås att åtminstone de utvägar, som hovrättens arbetsordning anvisade, för undvikande av arbetsbalans, måste komma att anlitas.

Såsom högsta domstolens ledamöter yttrat utgöra domstolens stora arbetsbalans och den därav förorsakade långsamheten i rättsskipningen en så allvar-

Departements-
chefen.

lig olägenhet att omedelbara åtgärder för balansens minskning måste anses påkallade. På grund härav och då skiftesmålen numera kommit att taga en oproportionerligt stor del av högsta domstolens arbetstid i anspråk, torde det få anses naturligt att särskilda anordningar träffas i syfte att hejda tillströmningen av sådana mål till högsta domstolen. I anledning av vad som anförts angående möjligheten att denna tillströmning komme att minskas utan dylika anordningar må anmärkas att, även om en viss minskning kan vara att emotse under de närmaste åren, det i allt fall får anses föga sannolikt att minskningen bliver så stark att åtgärder i angivet syfte varda överflödiga.

Bland tänkbara utvägar för ernående av önskvärd minskning i de inströmmande skiftesmålens antal synes den av organisationsnämnden ifrågasatta åtgärden, nämligen att låta jämväl skiftesmålen passera en mellaninstans, vara att föredraga. Att söka åstadkomma sådan minskning genom att från fullföljd undantagna beslut av ägodelningsdomare och ägodelningsrätt i större utsträckning än vad nu gällande lag stadgar synes sålunda icke böra komma i fråga. Hänsynen till rättssäkerheten kräver nämligen att möjligheten för part att erhålla förnyad prövning av avgörandena i första instans icke borttages med mindre mycket vägande skäl härför föreligga. Av enahanda skäl synes ej heller den utvägen böra tillgripas att den som vill klaga över ägodelningsdomares eller ägodelningsrätts beslut åläggas att nedsätta penningbelopp. Och att tillskapa en särskild högsta instans för skiftesmålen får, på sätt organisationsnämnden yttrat, anses uteslutet.

I några yttranden har gjorts gällande att införandet av en mellaninstans för skiftesmålen finge antagas medföra en förlängning av rättegången för dem som fullfölja talan till högsta domstolen. Såsom högsta domstolens ledamöter påvisat lärer emellertid rätten att gå direkt till högsta domstolen under nuvarande förhållanden icke innebära någon tidsvinst för skiftesmålen. Av skäl som anförts i yttrandet av högsta domstolens ledamöter torde ej heller behöva befaras att i hovrätterna, vilka lära vara de enda myndigheter som kunna komma i fråga som mellaninstans för skiftes mål, balans å dessa mål skulle uppkomma. Det har även ifrågasatts att en hovrätt i sin prövning av skiftesmålen skulle döma mera formellt och att detta skulle verka hämmande på den mera fria prövning som högsta domstolen tillämpat. Det torde vara riktigt att till sakägarnas nytta ett visst bortseende från formella hänsyn stundom kan vara påkallat, men man synes icke hava anledning antaga annat än att jämväl en hovrätt skall visa god uppfattning hur en domstol i dylika fall bör förfara.

Flera skäl tala till förmån för anlitande av den utväg lantmäteristyrelsen — under förutsättning att omedelbara åtgärder till lättande av högsta domstolens arbetsbörda ansåges nödvändiga — i första hand förordnat, nämligen införande av mellaninstans endast för sådana skiftes mål som före jorddelningslagens ikraftträdande handlagts vid allmän domstol samt för ensittarmål. Målen av det förstnämnda slaget, vilka till övervägande del utgöras av gräns- och äganderättstvister, samt ensittarmålen bilda nämligen huvudmassan av de skiftes mål, i vilka finnes ett lätt påvisbart i penningar uppskattningsbart

värde å tvisteföremålet. Därest talan mot mellaninstansens slutliga utslag i dessa mål icke finge fullföljas till högsta domstolen i sådana fall då värdet av vad parten tappat i mellaninstansen uppenbarligen icke uppginge till visst minimibelopp, skulle alltså, även om mellaninstansen icke finge befattning med andra skiftesmål än sålunda ifrågasatts, flertalet skiftesmål, däri tvisteföremålets värde uppenbarligen icke uppginge till minimibeloppet, uteslutas från fullföljd till högsta domstolen. Därjämte kan åberopas att hovrätterna, därest deras befattning med skiftesmål icke utsträcktes längre än vad sålunda ifrågasatts, i huvudsak skulle undgå att drabbas av den avsevärda tunga, som dömandet i skiftesmål i andra instans medför.

Emellertid skulle, om mellaninstansens befattning med skiftesmål inskränktes på nu angivet sätt, minskningen i de till högsta domstolen inströmmande skiftesmålen antal bliva alltför ringa för att det åsyftade resultatet skulle nås. Ej ens i förening med den av lantmäteristyrelsen m. fl. ifrågasatta begränsningen av den förrättningslantmätare tillkommande rätten att överklaga utslag, varigenom fastställelse å oklandrad förrättning vägrats, torde en dylik reform vara ägnad att i erforderlig grad nedbringa antalet skiftesmål i högsta domstolen. Vid sådant förhållande och då tillräckliga skäl lära saknas att beträffande det övervägande flertalet av övriga skiftesmål genomföra någon uppdelning i fråga om fullföljden, synes böra förordas, att samtliga skiftesmål i första hand få fullföljas till mellaninstansen. Ett avsteg från denna regel synes dock böra göras. Detta gäller mål angående förrättning enligt lagen den 30 april 1925 rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län. Med hänsyn till de särskilda förhållanden som föreligga med avseende å dessa s. k. provskiften och det ringa antal dylika skiften som ännu återstå oavslutade torde ändrad instansordning i fråga om mål av sist angivet slag icke böra ifrågasättas.

Såsom förut framhållits lärer annan myndighet än hovrätt icke komma i fråga som mellaninstans i skiftesmål. Vanskligare att avgöra är däremot huruvida prövningen av dessa mål lämpligen bör överlämnas åt samtliga hovrätterna eller om vid en av dessa bör inrättas en för hela riket gemensam skiftesöverdomstol. Den hovrätt, som i sistnämnt fall skulle komma i betraktande, vore Svea hovrätt.

För inrättandet av allenast en skiftesöverdomstol i andra instans för hit hörande mål kan tydligen anföras det förhållandet att en sådan organisationsform, med hänsyn till det relativt stora antal skiftesmål varmed domstolen finge taga befattning, vore särskilt ägnad dels att hos domstolen främja och vidmakthålla den särskilda insikt och erfarenhet som är av nöden för skiftesmålen bedömande, dels ock att utgöra en garanti för enhetlighet i rättstillämpningen redan i andra instans. Därest skiftesmålen överlämnades till samtliga hovrätterna bleve, vad angår de mindre hovrätterna, det antal som komme att tillfalla varje hovrätt i jämförelse härmed väsentligt mindre. Vad sålunda anförts skulle emellertid kunna åberopas till stöd jämväl för åtskilliga andra specialmåls sammanförande i andra instans till en av hovrätterna, vilket skulle

möta bestämda olägenheter i andra avseenden. I allt fall synes vid en fördelning av skiftesmålen på de olika hovrätterna det antal som skulle tillfalla även de mindre hovrätterna icke vara så obetydligt, att icke ledamöterna skulle erhålla tillfälle att förvärva erforderlig rutin med avseende å dessa mål. Beaktansvärda fördelar skulle däremot ett förläggande till huvudstaden av skiftesöverdomstolen medföra därutinnan att domstolen utan omgång kunde erhålla tillgång till lantmäteristyrelsens arkiv samt inhämta erforderliga upplysningar av styrelsens befattningshavare. I detta avseende bliva de utanför huvudstaden förlagda hovrätterna i stort sett hänvisade att låta sig nöja med skriftliga utlåtanden från lantmäteristyrelsen; mången gång torde dock tillräckliga upplysningar kunna vinnas genom anlitande av lantmäterikontorens arkivmaterial samt sakkunskapen hos personalen därstädes.

Som skäl för att dömandet i skiftesmålen i andra instans borde överlämnas åt allenast Svea hovrätt har stundom ytterligare anförts att domstolen i sådant fall kunde förstärkas med en i lantmäteritekniska frågor sakkunnig person. En sådan anordning skulle däremot endast med stora svårigheter kunna genomföras med avseende å de utanför huvudstaden förlagda hovrätterna. Här emot må anmärkas att ett system med en särskilt tillkallad sakkunnig ledamot vid ifrågavarande måls behandling i hovrätt knappast synes av behovet påkallat och dessutom lärer vara förenat med olägenheter i vissa avseenden. Behovet av teknisk fackkunskap bör därför tillgodoses i annan ordning. I allt fall synes det icke möta större svårigheter att bereda även de hovrätter, som äro förlagda utanför huvudstaden, tillgång till sakkunniga.

Mot en anordning med Svea hovrätt såsom ensam skiftesöverdomstol kan anföras att det måste betraktas såsom otillfredsställande om ägodelningsdomarna i stora delar av riket skulle i administrativt hänseende lyda under annan hovrätt än den som har att pröva deras domar. Vidare torde en sådan anordning komma att ställa sig kostsammare för statsverket än om skiftesmålen fördelades på alla hovrätterna.

Å andra sidan kunna anföras flera skäl som direkt tala för skiftesmålens fördelning på de olika hovrätterna. Det får sålunda anses önskligt att hovrätterna i gemen icke ställas främmande för jorddelningslagstiftningen; mera ingående kännedom om densamma kan nämligen ofta vara av stor betydelse även vid bedömande av mål som fullföljts från allmän domstol. Vidare skulle otvivelaktigt, om skiftesmålen komme att handläggas av alla hovrätterna, ett avsevärt större antal av de unga jurister som i hovrätterna erhålla domarutbildning göras förtrogna med dömandet i skiftesmål än vad eljest bleve fallet. Målens snabba avgörande skulle även främjas samt faran för uppkomsten av arbetsbalans i händelse av ökad tillströmning av skiftesmål minskas. Större ortskännedom kan ock förväntas i en mindre hovrätt.

Härtill kommer hänsynen till den tillämnade allmänna rättegångsreformen. Därest, såsom är att antaga, efter dess genomförande muntligt förfarande kommer att i vissa skiftesmål tillämpas även i andra instans skulle kravet på att domstolen bör vara lätt tillgänglig för allmänheten knappast kunna anses behörigen tillgodosett om allenast en skiftesöverdomstol i andra instans inrätta-

des. Även ur denna synpunkt lärer det alltså vara mindre lämpligt att nu överlämna dömandet i skiftesmål till allenast en av hovrätterna.

De farhågor som uttalats för att det skulle möta svårigheter att i en mindre hovrätt på ett tillfredsställande sätt rekrytera den division, som skulle ha att handlägga skiftesmål, kan jag icke dela.

Vad sålunda anförts synes giva vid handen att övervägande skäl tala för att prövningen av de nu ifrågakomna skiftesmålen i andra instans bör överlämnas till samtliga hovrätterna.

Ej heller i fråga om övriga huvudgrunder för fullföljden av talan i skiftesmålen har jag funnit anledning att frångå utkastens ståndpunkt. Det föreslagna fullföljdsförfarandet är, på sätt framhållits i den senare promemorian, ägnat att medföra beaktansvärda fördelar. Därest förfarandet anordnades i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i rättegångsbalken skulle behovet av snabb expedition i hithörande mål knappast kunna, på sätt i vissa yttranden förutsatts, tillgodoses genom stadganden om skyldighet för tjänstemän vid överinstanserna att avsända uppgift om anförda besvär. Möjlighet föreligger nämligen att meddelandena kunna under befordringen förkomma eller försenas, och den omständigheten att dylik underrättelse i visst mål icke framkommit inom skälig tid efter besvärstidens utgång torde alltså icke kunna godtagas såsom bevis för att besvär icke blivit anförda. Endast en ringa ökning av ägodelningsdomarnas nuvarande arbetsbörd torde för övrigt komma att föranledas av de föreslagna bestämmelserna om ägodelningsdomares befattning med besvär över hovrätts utslag, enär det antal dylika besvär, varmed varje särskild ägodelningsdomare finge taga befattning, synes bliva helt obetydligt. — Att särskilt inskränka förrättningslantmätarens klagorätt synes ej av nöden.

Med hänsyn till den arbetsbörd, som för närvarande åvilar hovrätterna, synes man böra räkna med möjligheten att en viss förstärkning av dessas arbetskrafter kan komma att bli nödvändig, därest hovrätterna få befattning jämväl med skiftesmålen. Det synes emellertid vanskligt att nu göra några mera ingående beräkningar härutinnan. Innan någon tids erfarenhet vunnits rörande reformens inverkan på hovrätternas arbetsförhållanden torde fördenskull stadigvarande förstärkning av arbetskrafterna icke böra ifrågasättas. I allt fall lärer man, under förutsättning av reformens genomförande från och med den 1 januari 1936, kunna utgå från att den förstärkning, som kan bli erforderlig under budgetåret 1935—1936, skall kunna åstadkommas på den väg, som enligt hovrätternas arbetsordningar är avsedd att beträdas vid behov av tillfällig förstärkning av arbetskrafterna.

I enlighet med de nu angivna grunderna hava inom justitiedepartementet upprättats förslag till:

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;

2) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastlighetsbildning i stad;

3) lag angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan;

4) lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

5) lag angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet; samt

6) lag angående ändrad lydelse av 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Som vad i lagen om delning av jord å landet stadgas angående fullföljd av talan mot beslut i jorddelningsmål är tillämpligt jämväl beträffande mål rörande ägostyckning, i den mån sådana fortfarande kunna förekomma, har det icke ansetts nödigt att utarbета särskilda bestämmelser med avseende å ägostyckningsmålen.

Erforderliga föreskrifter med avseende å skiftesmålen's föredragning i hovrätterna lära böra meddelas i hovrätternas arbetsordning.

I fråga om detaljerna i de särskilda förslagen må anföras:

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet.

5, 16 och 19 KAP.

Ändringarna i dessa kapitel äro av redaktionell art och äro föranledda av de föreslagna stadgandena angående mellaninstans för jorddelningsmålen.

21 KAP.

23, 36 och 43 §§.

Ändringarna i 23 och 43 §§ äro föranledda av att den nuvarande 58 § ersatts av förslagets 68 §. I 36 § har vidtagits den jämkning i avfattningen, som föranledes av att inskrivningsärenden numera handläggas å särskilda inskrivningsdagar.

44 och 46 §§.

De föreslagna bestämmelserna om hovrätts befattning med jorddelningsmål hava givit anledning till vissa ändringar i ru förevarande paragrafers lydelse; i 46 § har därjämte vidtagits den jämkning i avfattningen, som föranledes av att inskrivningsärenden numera handläggas å särskilda inskrivningsdagar. Anmärkas må att det, i likhet med vad som hittills gällt, även enligt den föreslagna nya lydelsen av paragraferna skall åligga ägodelningsdomaren att

åteckna fastställelsebevis och föranstalta om anteckningar i inteckningsprotokoll och inteckningsbok jämväl i fall då fastställelse meddelats av högre rätt.

50 §.

Till denna paragrafs andra punkt har gjorts ett tillägg, varigenom punktens tillämplighet begränsats till beslut av ägodelningsdomare och ägodelningsrätt. Angående beslut varigenom överlantmätare meddelat fastställelse å avstyckningsförrättning hänvisas till 69 §.

51 §.

I fråga om denna paragrafs innehåll hänvisas till vad som förut anförts i den allmänna motiveringen.

52 och 53 §§.

Dessa paragrafer äro oförändrade.

54 §.

Den nu gällande föreskriften om skyldighet att i två exemplar ingiva besvär över ägodelningsdomares eller ägodelningsrätts beslut har synts böra ersättas av ett stadgande därom att besvären skola vara åtföljda av styrkt avskrift av besvärshandlingarna. I överensstämmelse med vad som stadgas i 26 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken, med vilken bestämmelse stadgandet i 27 kap. 6 § tredje stycket samma balk må jämföras, har härvid dock ansetts böra göras undantag — förutom för ägodelningsdomarens eller ägodelningsrättens protokoll — för kartor och andra ritningar ävensom för handlingar av vidlyftigare beskaffenhet.

För närvarande saknas uttryckligt stadgande angående påföljden, därest besvären ingivas i allenast ett exemplar. Enligt praxis är påföljden icke talans förlust utan allenast skyldighet för klaganden att gälda lösen för avskrift, som ägodelningsdomaren har att ombesörja. Denna regel har synts böra bibehållas med avseende å underlåtenhet att ingiva styrkt avskrift av besvärshandlingarna; uttryckligt stadgande härom har upptagits i förevarande paragraf. Då emellertid avskrift av besvärshandlingarna erfordras allenast för det fall att annan part än förrättningslantmätaren skall höras över besvären, har påföljden funnits icke böra inträda, därest sådant hörande icke skall förekomma.

I paragrafen har inskjutits föreskrift därom att föreläggande att inkomma med protokoll i målet icke må meddelas där besvären uppenbarligen icke kunna upptagas till prövning. I tveksamma fall däremot bör föreläggande meddelas; därigenom undvikes onödig omgång därest hovrätten skulle finna hinder mot besvärens upptagande icke föreligga. Motsvarande regler skola enligt förslaget gälla även med avseende å infordrande av förklaringar. Mot ett dylikt stadgande har av styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar med instämmande av ett stort antal ägodelningsdomare invänts att det måste

anses oegentligt att ägodelningsdomaren skall inlåta sig på preliminärt bedömning av en fråga vars avgörande tillkommer högre instans. Då emellertid detta ägodelningsdomarens bedömning avser allenast att urskilja sådana fall, där hinder mot besvärrens upptagande uppenbarligen föreligger, synas avgörande betänkligheter mot förslaget i förevarande avseende icke böra möta. Att förslaget härutinnan är till fördel för parterna torde ligga i öppen dag.

55 §.

Denna paragraf, som handlar om förfarandet vid infordrande av förklaring från icke klagande delägare, har underkastats ändringar, som föranletts av den föreslagna bestämmelsen i 54 § därom att besvärshandlingarna skola vara åtföljda av styrkt avskrift. Tillika har i paragrafen inskjutits föreskrift, att förklaring icke skall infordras i fall då uppenbart är att besvären icke kunna till prövning upptagas. I detta sammanhang må anmärkas att om klagande part icke fullgjort meddelat föreläggande att inkomma med protokoll i målet denna försummelse icke utgör tillräcklig anledning att underlåta kommunikation av besvären; protokollen kunna med laga verkan av klaganden inlämnas när som helst före målets företagande till avgörande.

Den i förevarande paragraf för närvarande stadgade påföljden av underlåtenhet att i rätt tid avgiva infordrad förklaring, nämligen att icke vidare varda i målet hörd, har med hänsyn till möjligheten att talan i målet kan fullföljas från hovrätten till högsta instans icke bibehållits. I stället har, i överensstämmelse med vad som gäller med avseende å vanliga besvärsmål, upptagits ett stadgande av innehåll att underlåtenheten icke skall föranleda uppehåll med målets avgörande med mindre laga förfall visas.

56 §.

I denna paragraf har icke gjorts annan ändring, än dels att i texten insatts ett förtydligande tillägg av innehåll att besvärshandlingarnas överlämnande till lantmätaren skall ske genom ägodelningsdomarens försorg och dels att för underlåtenhet att i rätt tid avgiva förklaring stadgats samma påföljd som i förslaget 55 §.

57 §.

I förevarande paragraf upptagas regler om handlingarnas insändande till hovrätten. Bestämmelsen i paragrafens sista punkt har tillkommit i ändamål att undvika onödigt sändande av förrättningshandlingarna. Besvär som avses i denna punkt äro nämligen ofta av beskaffenhet att kunna avgöras utan att överinstansen har tillgång till förrättningsakten. Dessutom kan tillgång till akten vara erforderlig för sakens fortsatta behandling i första instansen eller, där denna meddelat slutligt utslag, för åtgärder som föranledas av utslaget.

60 §.

Av allmänna grunder lärer följä att stadgandena i 50 § andra punkten samt 52 och 53 §§ om rätt att fullfölja talan mot beslut av ägodelningsdomare

och ägodelningsrätt skola äga motsvarande tillämpning även i fråga om rätt till talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål, dock med de inskränknings- som kunna föranledas av stadgandena i 30 kap. rättegångsbalken eller därav att vederbörande lämnat första instansens beslut oklandrat. Uttrycklig föreskrift härom torde icke vara erforderlig.

61 §.

Angående den föreslagna skyldigheten att ingiva styrkt avskrift av vissa besvärshandlingar samt påföljden därest denna skyldighet försummas hänvisas till vad som anförts beträffande 54 §.

Då klagande part underlåtit att ingiva hovrättens protokoll och utslag men samma handlingar blivit av annan part ingivna eller från hovrätten översända samt föreläggande att inkomma med dessa handlingar förty icke skall meddelas, kan klaganden likväl bliva skyldig att bekosta avskrift som erfordras för kommunikation med delägare.

62 §.

Utöver vad i 59 § stadgas om översändande till ägodelningsdomaren av handlingar i målet, när hovrätten meddelat slutligt utslag, erfordras motsvarande föreskrift för det fall att ett av hovrätten under rättegången meddelat beslut särskilt överklagats. Nu förevarande paragraf innehåller stadgande i sådant avseende.

63 §.

Ifråga om föreskriften att föreläggande icke må meddelas där uppenbart är att besvären icke kunna upptagas till prövning hänvisas till vad som anförts beträffande motsvarande stadgande i 54 §.

64 §.

Denna paragraf innehåller regler huru förfaras bör, då klagande part sökt tillstånd att fullfölja talan mot hovrättens utslag. I överensstämmelse med vad som tillämpas i vanliga besvärsmål har den ordningen ansetts böra genomföras att dispensfrågan skall avgöras innan förklaringar, i den mån sådana erfordras, varda infordrade. Den föreslagna regeln angående översändande av handlingar till ägodelningsdomaren, då efter dispensfrågans avgörande förklaringar skola infordras, har utformats så att allenast sådana handlingar, över vilka förklarandena skola höras, behöva sändas fram och åter.

65 §.

I enlighet med vad som förut framhållits böra förklaringar icke infordras, då uppenbart är att besvären icke kunna upptagas till prövning. Då i nu förevarande paragraf upptagits stadgande därom att hovrättens protokoll och utslag i målet skola tillhandahållas klagandens motparter vid för-

klaringars infordrande, måste sagda protokoll och utslag vara tillgängliga för att sådant infordrande skall kunna äga rum. Äro handlingarna icke tillgängliga och fullgöres icke föreläggande att inkomma med desamma, blir följden att ägodelningsdomaren har att insända handlingarna i målet till nedre justitierevisionen utan dessförinnan företagen kommunikation. Underlåtet fullgörande av föreläggande att inkomma med ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll i målet utgör däremot icke tillräcklig anledning att underlåta kommunikation; härom hänvisas till vad som anförts under 55 §. Detsamma synes böra gälla med avseende å underlåtenhet att fullgöra föreläggande enligt 30 kap. 36 § rättegångsbalken. För motparterna torde det nämligen icke vara av den vikt att erhålla del av det i sådant föreläggande avsedda fattigdomsbeviset, att kommunikation icke skulle kunna företagas även om beviset ännu icke inkommit.

Beträffande andra och tredje styckena i paragrafen må anmärkas att den avskrift av Konungens beslut, som jämlikt 64 § andra stycket skall översändas till ägodelningsdomaren, bör åtfölja handlingarna i målet och att detta exemplar därför icke bör översändas till delägarna, då förklaringar skola infordras i den i 55 § stadgade ordning.

68 §.

Denna paragraf motsvarar den nuvarande 58 §. Den i sista stycket av nuvarande 58 § förekommande hänvisningen till 51 § har uteslutits på grund av den förändrade lydelse, sistnämnda paragraf erhållit i förslaget.

69 §.

Att beslut av överlantmätare, varigenom fastställelse å avstyckningsförrättning meddelats, icke får överklagas framgår för närvarande av 50 §. Som emellertid den föreslagna ändrade avfattningen av sagda paragraf föranleder därtill att den blir tillämplig allenast å beslut av ägodelningsdomare och ägodelningsrätt, har i nu förevarande paragraf upptagits föreskrift i ämnet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad.

3 KAP.

7 §.

För fullständighetens skull har till paragrafen fogats ett nytt stycke, innehållande föreskrifter angående meddelande av underrättelser rörande överrätts beslut i sammanläggningsärenden. Det har därvid ansetts erforderligt att meddela föreskrift om byggnadsnämndens och fastighetsregisterföreståndarens underrättande ej blott då ansökan om sammanläggning av överrätten bifallits utan även då ett beslut, varigenom sådan ansökan bifallits, blivit av överrätten upphävt.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan.

37 §.

Anledning synes icke föreligga att i hithörande mål tillåta fullföljd av talan till hovrätt i vidsträcktare mån än som hittills kunnat ske vid talans fullföljd till Konungen. Likaså synas föreskrifterna i andra stycket av förevarande paragraf böra bibehållas med avseende å fullföljd av kronans talan till hovrätt.

Nu gällande stadgande därom att besvär över ägodelningsrättens utslag i hithörande mål skola vara avfattade i två exemplar hava ersatts av bestämmelser angående skyldighet att ingiva styrkt avskrift av vissa besvärshandlingar.

39 §.

Att ombudsmannen och fiskalen hos domänstyrelsen icke bör fullfölja talan emot hovrättens utslag i annat fall än då han finner synnerliga skäl till klagan föreligga, läser framgå av grunderna för stadgandet i 37 § tredje stycket.

Övriga förslag.

Närmare motivering torde icke erfordras.»

Föredraganden hemställer härefter att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse *bilaga 1* till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Henry Rooth.

Förslag

till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Häri genom förordnas, *dels* att 5 kap. 7 §, 16 kap. 5 och 7 §§, 19 kap. 22 § samt 21 kap. 23, 36, 43, 44 och 46 §§ lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 21 kap. i lagen skall från och med avdelningen G hava följande ändrade lydelse:

5 KAP.**7 §.**

Där med bestämmande av ersättning, varom i 14 kap. 6 och 8 §§ förmäles, skall anstå till dess skiftet i övrigt blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt, skall vad i detta kapitel finnes stadgat eller enligt kapitlet lagligen beslutas rörande nyttjande av skifteslagets ägor i tillämpliga delar gälla intill dess förrättning för berörda ändamål blivit genom laga kraft ägande beslut fastställt.

16 KAP.**5 §.**

Har laga — — — 2 §§ föreskrives.

Där utan återförvisning rättelse i skifte beslutats, åligge lantmätaren, efter i samband med beslutet meddelad föreskrift, att, sedan beslutet vunnit laga kraft, i skifteshandlingarna införa de tillägg och ändringar, som av rättelsen föranledas.

7 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till delägarna utlämna ett exemplar av skifteskartan inom ett år eller, där skifte avser skifteslag, varom i 1 kap. 2 § under 2 eller 3 sägs, inom sex månader från det beslut om fastställelse av skiftet vunnit laga kraft; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i 2 § stadgas för det fall att skifteshandlingarna ej utlämnas vid avslutningssammanträdet.

19 KAP.

22 §.

Lantmätaren vare skyldig att emot stadgad lösen till vederbörande sakägare utlämna ett exemplar av kartan inom fyrtiofem dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft; skolande i fråga om utlämnandet gälla vad i 21 § stadgas för det fall att förrättningshandlingarna ej utlämnas å sammanträde.

21 KAP.

23 §.

Mot beslut eller åtgärd under jorddelningsförrättning, som i denna lag avses, i andra fall, än nu är sagt, må, såvitt ej annat följer av bestämmelserna i 68 §, talan föras genom besvär, som, ställda till ägodelningsrätten, skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från den dag, då den förrättning, under vilken beslutet meddelats eller åtgärden vidtagits, blivit avslutad.

Under jorddelningsförrättning — — — blivit fastställt.

36 §.

Ägodelningsdomaren före protokoll vid ägodelningsrättens sammanträden och underskrive protokollet å rättens vägnar. Han skall ock föranstalta där- om att anteckning om sådant till ägodelningsrätten inkommet jorddelnings- mål, som avses i 15 § under 5, 6 och 7 samt i 16 § första stycket, verkställas såväl i lagfartsprotokollet å nästa inskrivningsdag som ock i lagfartsboken.

Ägodelningsdomaren skall — — — av Konungen.

43 §.

Hava besvär icke inom stadgad tid anförts mot avslutad jorddelningsförrätt- ning, varom ovan sägs, överlämne överlantmätaren, där ej stadgandena i tredje stycket av denna paragraf eller i 68 § annat föranleda, handlingarna till ägo- delningsdomaren; bifoge ock eget yttrande ävensom den förklaring över gjorda anmärkningar, han må hava infordrat från förrättningslantmätaren. I fråga om yttrande, varom nu är sagt, gälle vad i 28 § andra stycket sägs.

Sedan handlingarna — — — stycket sägs.

Ut göres förrättningen — — — äga tillämpning.

44 §.

Då laga kraft ägande beslut om fastställelse föreligger, teckne ägodelnings- domaren, i den mån ej föreskriften i andra stycket annat föranleder, bevis om fastställelsen å kartan, därest sådan finnes, ävensom, där fråga är om annan förrättning än avstyckning, å förrättningshandlingarna, allt i enlighet med av Konungen utfärdade närmare föreskrifter.

Har överlantmätaren — — — beträffande överlantmätaren.

46 §.

Har vid jorddelningsförrättning blivit bestämt, att ersättning skall från ägolott utgå, åligge det ägodelningsdomaren, efter det förrättningen blivit genom laga kraft ägande beslut fastställd, att föranstalta därom, att angående beloppet samt de tider, å vilka ersättningen skall betalas, anteckning varder gjord såväl i in-teckningsprotokollet å nästa inskrivningsdag som ock i in-teckningsboken.

G. Om fullföljd av talan mot ägodelningsrätts och ägodelningsdomares beslut i jorddelningsmål.

50 §.

Klagan må ej föras över ägodelningsdomares beslut i fråga om jäv mot förrättningsman eller över ägodelningsrätts utslag beträffande ägors gradering eller åsättande av sådant jämförelsetal eller uppskattningsvärde, varom i 11 kap. 2 § andra stycket förmäles. Ej heller må, utom i fall varom i 52 § sägs, klagan föras över beslut, varigenom ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt meddelat fastställelse å jorddelningsförrättning.

51 §.

Där ej efter vad i 50 § sägs vid ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares beslut i jorddelningsmål skall förbliva, må talan mot sådant beslut fullföljas hos hovrätten.

I fråga om fullföljd av talan hos hovrätten skola, såvitt ej i denna lag eller eljest i lag eller författning särskilda stadganden därom meddelas, i tillämpliga delar lända till efterrättelse rättegångsbalkens föreskrifter beträffande fullföljd av talan mot allmän underrätts beslut, med iakttagande därav, att vad i 25 kap. 8 § rättegångsbalken sägs om härads-hövding skall gälla om ägodelningsdomaren.

52 §.

Beslut, varigenom fastställelse meddelats å jorddelningsförrättning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, må överklagas av byggnadsnämnden. Om sådant beslut skall byggnadsnämnden utan dröjsmål underrättas av ägodelningsdomaren.

Har, efter det besvär anförts i anledning av avslutad jorddelningsförrättning, ägodelningsrätten meddelat fastställelse å förrättningen, må den, vilkens besvär genom ägodelningsrättens utslag lämnats utan bifall, fullfölja talan mot utslaget, dock allenast i den mån honom därigenom emot gått.

53 §.

Har fastställelse vägrats å jorddelningsförrättning, mot vilken besvär icke blivit anförda, må klagan över ägodelningsrättens utslag fullföljas jämväl av förrättningslantmätaren.

Innefattar eljest ägodelningsrätts beslut förpliktande för förrättningslantmätaren att utan särskild ersättning omgöra förrättning eller del därav eller att gälda kostnad för ägodelningsrättens sammanträde, då må han föra klagan mot beslutet därutinnan.

54 §.

Talan, varom i 51 § första stycket sägs, föres genom besvär, vilka åtföljda av ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från utslagets eller beslutets dag, denna oräknad.

Vid besvären skall fogas styrkt avskrift av besvärslagan jämte därtill hörande handlingar utom ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll, vid äventyr att ägodelningsdomaren eljest, där delägare skall höras över besvären, låter på klagandens bekostnad verkställa erforderlig avskrift. Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning i avseende å kartor eller andra ritningar, ej heller å handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i rättegångsmål eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning.

Har klaganden underlåtit att till ägodelningsdomaren inkomma med protokoll i målet och är ej detta av annan part ingivet, förelägge ägodelningsdomaren klaganden viss tid att inkomma därmed, vid äventyr att, där det ej är hos hovrätten tillgängligt, då målet företages till avgörande, klaganden skall hava förlorat sin talan. Föreläggande, varom nu är sagt, må dock ej meddelas, där av handlingarna uppenbarligen framgår att besvären icke kunna till prövning upptagas.

55 §.

Då besvär sålunda inkommit, låte ägodelningsdomaren, där ej uppenbart är att besvären icke kunna till prövning upptagas, genast efter klagotidens utgång översända avskrifterna av besvärshandlingarna till den delägare, som blivit utsedd att förvara förrättningshandlingarna, eller, om denne är klagande eller icke någon är utsedd att förvara förrättningshandlingarna eller hinder eljest möter, till annan delägare, och förelägge genom kungörelse i kyrkan, på sätt i 3 kap. 1 § sägs, de icke klagande delägarna att inom trettio dagar från kungörandet till ägodelningsdomaren ingiva eller med posten insända till hovrätten ställd förklaring över besvären, vid påföljd att underlåtenhet därutinnan icke föranleder uppehåll med målets avgörande med mindre inom samma tid visas laga förfall. Kungörelse, varom ovan sägs, skall innehålla uppgift å den person, till vilken avskrifterna blivit översända.

56 §.

Yrkas i besvär, att ersättningsskyldighet eller skyldighet att utföra arbete på egen bekostnad skall åläggas förrättningslantmätaren, eller erfordras eljest förklaring av denne, skola besvärshandlingarna genom ägodelningsdomarens försorg tillställas honom med föreläggande att inom trettio dagar därefter med

återställande av handlingarna avgiva förklaring. Inkommer ej förklaring inom föreskriven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets avgörande med mindre inom samma tid visas laga förfall.

57 §.

Sedan klagotiden utlupit samt, där föreläggande att inkomma med protokoll i målet eller att avgiva förklaring meddelats, föreläggandet fullgjorts eller därför utsatt tid tilländagått, skall ägodelningsdomaren insända handlingarna i målet till hovrätten. Avse besvären allenast ett under rättegången eller i slutligt utslag meddelat beslut av beskaffenhet, som omförmäles i 16 kap. 10 § rättegångsbalken, skola dock förrättningshandlingarna insändas endast därest hovrätten därom förordnar.

58 §.

I jorddelningsmål må hovrätten, där så finnes erforderligt, till biträde åt sig kalla överlantmätare eller annan sakkunnig person. I fråga om jäv mot biträdet samt ersättning åt honom skall vad i 13 § finnes stadgat äga motsvarande tillämpning.

Erfordras för utredning av teknisk fråga undersökning å marken, må hovrätten uppdraga åt överlantmätare att ensam eller med biträde av två ägodelningsnämndemän verkställa sådan undersökning. Om underrättelse rörande tiden för undersökningen samt om ersättning åt ägodelningsnämndemännen gälle vad i 32 § finnes för där utsatt fall stadgat.

59 §.

När hovrätten meddelat slutligt utslag i jorddelningsmål, skola handlingarna i målet tillika med en avskrift av utslaget ofördröjligen översändas till ägodelningsdomaren. Därjämte skall en avskrift av utslaget tillställas förrättningslantmätaren.

Har hovrätten meddelat fastställelse å jorddelningsförrättning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall underrättelse om beslutet utan dröjsmål meddelas byggnadsnämnden.

H. Om fullföljd av talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål.

60 §.

I fråga om fullföljd av talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål skola i allt, varom ej i denna lag eller eljest i lag eller författning är särskilt stadgat, i tillämpliga delar lända till efterrättelse rättegångsbalkens föreskrifter rörande fullföljd av talan mot hovrätts beslut.

61 §.

Besvär över hovrätts utslag eller beslut i jorddelningsmål skola ingivas till ägodelningsdomaren inom trettio dagar från utslagets eller beslutets dag, denna

oräknad. Vid besvären foga klaganden ej allenast Konungens befallningshavandes bevis om nedsättning av de i 30 kap. 19 § rättegångsbalken föreskrivna belopp utan ock överklagade utslaget eller beslutet samt ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens ävensom hovrättens i målet förda protokoll, såvitt dessa handlingar ej jämlikt 59 eller 62 § skola av hovrätten översändas till ägodelningsdomaren.

Vid besvären skall ock fogas styrkt avskrift av besvärslagan samt av såväl de i första stycket angivna handlingarna utom ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll i målet som ock övriga till inlagen hörande handlingar, vid äventyr att ägodelningsdomaren eljest, där delägare skall höras över besvären, låter på klagandens bekostnad verkställa erforderlig avskrift. Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning i avseende å kartor eller andra ritningar, ej heller å handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i rättegångsmål eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning.

62 §.

Hava särskilda besvär anförts över ett av hovrätten under rättegången meddelat beslut, skall ägodelningsdomaren därom genast underrätta hovrätten, genom vars försorg de handlingar i målet, vilka angå den genom beslutet avgjorda frågan, tillika med ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll skola översändas till ägodelningsdomaren.

63 §.

Förelägganden, som avses i 30 kap. 36 och 41 §§ rättegångsbalken, skola i jorddelningsmål meddelas av ägodelningsdomaren. Avser sådant föreläggande annan handling än ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll, skall i föreläggandet intagas erinran om skyldigheten att ingiva styrkt avskrift av handlingen.

Föreläggande varom nu är sagt må ej meddelas, där uppenbart är att besvären icke kunna till prövning upptagas.

64 §.

Har part inkommit med ansökan om tillstånd att fullfölja talan i målet, skall ägodelningsdomaren, sedan klagotiden utlupit samt, där föreläggande enligt 30 kap. 36 eller 41 § rättegångsbalken meddelats, efter det föreläggandet fullgjorts eller därför utsatt tid tilländagått, insända samtliga handlingar i målet till Konungens nedre justitierevision.

Sedan ansökningen prövats varde, där förklaring skall infordras över besvär som anförts av sökanden eller annan klagande, besvären ävensom hovrättens protokoll och utslag i målet samt övriga av klaganden i målet ingivna handlingar, över vilka motparterna ej lämnats tillfälle att yttra sig, tillika med avskrift av Konungens beslut till ägodelningsdomaren översända. Av klaganden ingivna avskrifter av nu nämnda handlingar skola ock översändas.

65 §.

Över anförda besvär låte ägodelningsdomaren snarast möjligt efter klagotidens utgång eller, i fall som avses i 64 §, sedan de i andra stycket av samma paragraf omförmälda handlingar till honom översänts, från klagandens motparter infordra till Konungen ställda förklaringar; dock skola förklaringar icke infordras, där uppenbart är att besvären ej kunna till prövning upptagas eller där, oaktat föreläggande enligt 30 kap. 41 § rättegångsbalken meddelats och den i föreläggandet utsatta tiden tilländagått, hovrättens protokoll och utslag i målet icke inkommit.

När förklaringar skola infordras, skall vad i 55 och 56 §§ finnes stadgat äga motsvarande tillämpning. I ty fall skola motparterna i den i samma paragrafer angivna ordning jämväl tillhandahållas hovrättens protokoll och utslag i målet samt de av hovrätten prövade, av klaganden ingivna handlingar, över vilka motparterna icke lämnats tillfälle att yttra sig, ävensom, där klaganden erhållit Konungens tillstånd att fullfölja talan, Konungens därutinnan meddelade beslut. Vad sålunda är stadgat skall dock, där förklaringar skola infordras i den i 55 § stadgade ordning, ej tillämpas å kartor, andra ritningar eller handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, med mindre klaganden ingivit styrkta avskrifter därav.

Skall på grund av vad sålunda är stadgat motparterna tillhandahållas avskrift av annan handling än i 61 § andra stycket omförmäld, och har sådan avskrift icke ingivits av klaganden, varde den av ägodelningsdomaren anskaffad på klagandens bekostnad.

66 §.

Sedan klagotiden utlupit samt, där föreläggande att inkomma med handling, som avses i 30 kap. 36 eller 41 § rättegångsbalken, eller att avgiva förklaring meddelats, föreläggandet fullgjorts eller därför utsatt tid tilländagått, skall ägodelningsdomaren, i den mån skyldighet därtill icke föreligger redan enligt 64 §, till Konungens nedre justitierevision insända de hos ägodelningsdomaren befintliga handlingarna i målet.

67 §.

Vad i 58 § finnes stadgat skall äga motsvarande tillämpning i jorddelningsmål, som dragits under Konungens prövning.

I. Om förfarandet i vissa avstyckningsmål.

68 §.

I mål om avstyckning inom samhälle eller område, varom i 19 kap. 5 § andra stycket sägs, skall såväl vad enligt denna lag ankommer på ägodelningsrätt och ägodelningsdomare utom såvitt angår bestämmande av fastighetsgräns i samband med avstyckningen samt tvist, varom i 19 kap. 15 § sägs, som ock överlantmätarens befattning med fastställelseprövning fullgöras av Konungens befallningshavande.

Är någon missnöjd med beslut angående bestämmande av fastighetsgräns i samband med avstyckning, varom i denna paragraf är fråga, skall beträffande fullföljd av talan mot sådant beslut vad i 19 § första stycket stadgas äga tillämpning; och gälla om fastställelse av sådan gränsförrättning vad förut i denna lag är bestämt.

I mål rörande avstyckning inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall, där vid förrättningen sådant påyrkats eller Konungens befallningshavande eljest så prövar nödigt, innan målet avgöres, yttrande däri inhämtas från byggnadsnämnden.

Är fråga om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, må Konungens befallningshavande meddela fastställelse å avstyckningen allenast under villkor, att förordnande gives om sammanläggningen enligt vad därom är särskilt stadgat.

Beträffande klagan över Konungens befallningshavandes beslut i mål, varom i denna paragraf sägs, gälla i tillämpliga delar vad i 50, 52 och 53 §§ i detta kapitel stadgas. Klagan föres genom besvär i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

69 §.

Mot beslut, varigenom överlantmätare meddelat fastställelse å avstyckningsförrättning, må klagan ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936; dock att i fråga om fullföljd av talan mot utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad.

Häri genom förordnas, att 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

2 KAP.

10 §.

Sedan förrättningsmannen — — — till handa.

Beträffande förfarandet i mål som här avses samt talan mot däri meddelade

¹ Senaste lydelse se SFS 1931:143.

beslut skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningarna D, G och H i lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Inom fjorton — — — framställt begäran.

Sedan utlåtandet — — — bestämda gränslinjerna.

3 KAP.

3 §.

Sammanläggning enligt — — — 2 § jordabalken.

Är område — — — återköpsrättens innehavare.

Finner ägodelningsdomaren — — — ägodelningsrättens prövning.

Ägodelningsdomaren åligger — — — angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet i ärende som här avses samt talan mot däri meddelade beslut skola bestämmelserna i 21 kap. avdelningarna D, G och H i lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

7 §.

Så snart — — — om beslutet.

Om ansöknings — — — i in-teckningsprotokollet.

Beslut, varigenom — — — för registret.

Rörande av hovrätten eller Konungen meddelat beslut av beskaffenhet, som i första eller tredje stycket avses, skall underrättelse i enlighet med vad där föreskrives meddelas genom hovrättens eller Konungens nedre justitierevisions försorg. På sätt sålunda stadgats skall ock, där hovrätten eller Konungen upphävt beslut varigenom ansökan om sammanläggning bifallits, därom lämnas underrättelse till byggnadsnämnden och den som för fastighetsregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936.

Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 (nr 378)
om ströängars indragande till kronan.

Härigenom förordnas, att 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan skola erhålla följande ändrade lydelse:

37 §.

Över ägodelningsrättens utslag må ej klagan föras i annat hänseende än såvitt fråga är, huruvida och i vilken omfattning ströängar skola till kronan in-

dragas. Den som härutinnan är missnöjd med ägodelningsrättens utslag äger att sist å sextionde dagen från den dag, utslaget gavs, till ordföranden i ägodelningsrätten ingiva sina till hovrätten ställda besvär.

Vid besvären skall fogas styrkt avskrift av besvärslagan jämte därtill hörande handlingar utom ägodelningsrättens protokoll, vid äventyr att klaganden eljest har att gälda lösen för erforderlig avskrift. Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning i avseende å kartor eller andra ritningar, ej heller å handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i rättegångsmål eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning.

Finner revirförvaltaren synnerliga skäl att påkalla sakens fullföljande hos hovrätten, har han att i god tid före besvärstidens utgång till ombudsmannen och fiskalen hos domänstyrelsen ingiva skriftlig framställning av sagda skäl ävensom ägodelningsrättens protokoll och utslag samt handlingarna i ärendet; och skola dessa för sådant ändamål på anmälan tillhandahållas honom av ordföranden. Har dylik framställning gjorts, äger ombudsmannen, där även han finner synnerliga skäl till klagan föreligga, å kronans vägnar fullfölja talan mot utslaget.

Hava besvär anförts av ombudsmannen, skola avskrifterna av besvärshandlingarna genom ordförandens försorg tillställas fastighetens ägare eller den, som enligt 32 § mottagit förrättningshandlingarna. När besvär anförts av annan än ombudsmannen, har ordföranden att låta besvären jämte övriga handlingar tillställas ombudsmannen.

Efter det delgivning av besvären sålunda ägt rum, må till hovrätten ställd förklaring över besvären inom trettio dagar från delgivningen till ordföranden ingivas eller med posten insändas. Sedan den förelagda tiden tilländagått eller förklaring därförinnan inkommit, varde handlingarna av ordföranden insända till hovrätten.

39 §.

Utöver vad i 34—38 §§ finnes stadgat skall beträffande rättegång i mål om ströängars indragande i tillämpliga delar gälla vad i sådant avseende är föreskrivet i fråga om skiftesmål; dock skall, då förklaring i anledning av besvär över hovrättens utslag infordras, vad i 37 § fjärde och femte styckena stadgas äga motsvarande tillämpning under iakttagande av att de avskrifter, som skola delgivas i den i 37 § fjärde stycket första punkten stadgade ordning, skola omfatta jämväl hovrättens protokoll och utslag i målet samt de av hovrätten prövade, av klaganden ingivna handlingar, över vilka motparten icke lämnats tillfälle att yttra sig, ävensom, där klaganden erhållit Konungens tillstånd att fullfölja talan, Konungens därutinnan meddelade beslut. Vid delgivning i sist angiven ordning skola likväl undantagas kartor och andra ritningar samt handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, där ej klaganden ingivit styrkta avskrifter därav.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936; dock att i fråga om fullföljd av talan mot utslag, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Härigenom förordnas, att 18 § lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

18 §.

I fråga — — — annorlunda stadgat.

Fullföljes talan mot förrättningen, förelägge ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten lantmätaren att inom viss tid insända handlingarna i målet. I fråga om förfarandet i mål som här avses samt talan mot däri meddelade beslut gälle vad angående klagan över avslutat laga skifte är stadgat.

Den i — — — beslut avgjord.

Skall med — — — 12 § förmäles.

Är fråga om område — — — särskilt namn.

Är fråga om annat — — — varder avskild.

Om beslut — — — Konungens befallningshavande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas, att 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

¹ Senaste lydelse se SFS 1929: 54.

15 §.

Sedan ärendet — — — om sammanläggningen.

Har sökanden — — — ägodelningsrättens prövning.

Huruledes, då fråga är om sammanläggning med fastighet av ägovidd, som för ändamålet skall avstyckas från annan fastighet, beslut i ärendet, där ansökningen bifalles, i vissa fall skall meddelas i sammanhang med fastställelse å avstyckningen, därom skils i lagen om delning av jord å landet. Ankommer fastställelseprövningen å Konungens befallningshavande, må förordnande om sammanläggningen ej meddelas, förrän avstyckningen blivit genom laga kraft ägande beslut fastställd på sätt i 21 kap. 68 § i nyssnämnda lag sägs.

Angående meddelat — — — i ärendet.

Ägodelningsdomaren åligger — — — angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet — — — till efterrättelse.

19 §.

Om utgången — — — skriftlig underrättelse.

Är ägodelningsdomaren — — — beslutet däri.

Har ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten bifallit ansökning om sammanläggning, och ingår däri sådan fastighet, som i 9 § omförmäles, skall ägodelningsdomaren utan dröjsmål underrätta jordbrukskommissionen om beslutet.

21 §.

I fråga om talan mot beslut i sammanläggningsärende skola bestämmelserna i 21 kap. lagen om delning av jord å landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Har ansökning om sammanläggning bifallits, och ingår i sammanläggningen sådan fastighet, som i 9 § omförmäles, äge jordbrukskommissionen överklaga beslutet, där hinder mot fullföljd av talan eljest icke föreligger.

Rörande av hovrätten eller Konungen meddelat beslut i sammanläggningsärende skola underrättelser i enlighet med vad i 19 § första och andra styckena stadgas meddelas genom hovrättens eller Konungens nedre justitierevisions försorg. Har hovrätten meddelat beslut, som i näst föregående stycke sägs, skall tillika därom lämnas underrättelse till jordbrukskommissionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99)
om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.**

Härigenom förordnas, att 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera skola erhålla följande ändrade lydelse:

16 §.

Vad i 21 kap. avdelningarna G och H lagen om delning av jord å landet stadgas om talan mot beslut i jorddelningsmål skall, utom såvitt angår byggnadsnämnds klagorätt och därmed förbunden underrättelseskyldighet, i tillämpliga delar gälla i fråga om mål, som jämlikt denna lag skola prövas av ägodelningsdomare eller ägodelningsrätt.

17 §.

Förrättningsmannen vare skyldig att inom fyrtiofem dagar från det beslut om fastställelse av förrättningen vunnit laga kraft till envar av jordägarna utlämna i ett exemplar utdrag av upprättad karta rörande honom tillhörig fastighet, som bildats vid förrättningen; och teckne förrättningsmannen å utdraget avskrift av beviset om fastställelsen. Utdraget må tillställas jordägare med posten eller genom utmätningssmannen i orten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936.

Bilaga 2.

Mål å nedre justitierevisionens samtliga rotlar enligt Sveriges officiella statistik.

Å r	Inkomna			Avgjorda och avskrivna			Balans till följ. år		
	Revisionsmål	Besvärso. underst. mål	Summa	Revisionsmål	Besvärso. underst. mål	Summa	Revisionsmål	Besvärso. underst. mål	Summa
1911	648	831	1,479	572	867	1,439	1,261	678	1,939
12	811	1,001	1,812	627	840	1,467	1,445	839	2,284
13	737	958	1,695	650	883	1,533	1,538	931	2,469
14	730	886	1,616	607	881	1,488	1,661	936	2,597
15	716	863	1,579	676	871	1,547	1,701	927	2,628
16	393	498	891	769	800	1,569	1,325	625	1,950
17	354	430	784	730	683	1,413	949	369	1,318
18	430	624	1,054	713	627	1,340	666	365	1,031
19	478	736	1,214	566	688	1,254	578	409	987
20	506	630	1,136	584	765	1,349	500	273	773
21	535	665	1,200	598	685	1,283	438	251	689
22	552	509	1,061	589	562	1,151	401	197	598
23	767	615	1,382	616	629	1,245	553	184	737
24	710	564	1,274	648	557	1,205	615	189	804
25	612	560	1,172	630	557	1,187	597	192	789
26	573	580	1,153	548	534	1,082	621	237	858
27	554	623	1,177	546	577	1,123	629	282	911
28	545	584	1,129	492	551	1,043	682	315	997
29	537	736	1,273	601	648	1,249	618	403	1,021
30	459	743	1,202	505	700	1,205	572	446	1,018
31	420	724	1,144	482	760	1,242	510	410	920
32	417	863	1,280	467	753	1,220	460	520	980
33	419	825	1,244	398	790	1,188	481	555	1,036

Bilaga 3.

Skiftesmål i nedre justitierevisionen.

	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Balans vid årets början	30	60	108	129	191	225	191	215
<i>Inkomna mål:</i>								
Ensittarmål	27	98	55	49	50	62	39	46
Gräns- och äganderättstvister	—	—	4	41	41	43	48	44
Övriga skiftesmål	34	34	37	77	66	44	75	78
Summa inkomna mål	61	132	96	167	157	149	162	168
Avskrivna och avgjorda mål	31	84	75	105	123	183	138	138

Bilaga 4.

Skiftes mål å nedre justitierevisionens rotlar enligt den officiella statistiken.

År	Inkomna	Avgjorda och avskrivna
1911	90	101
12	76	66
13	68	87
14	63	89
15	76	73
16	90	96
17	64	93
18	63	43
19	48	62
20	60	51
21	63	67
22	69	56
23	98	115
24	76	89
25	70	64

Bilaga 5.

a.

Till ägodelningsrätterna inkomna stämmings- och besvärsmål.

Till ägodelningsrätter inom	1928	1929	1930	1931	1932
Svea hovrätts område	141	192	158	133	137
Göta hovrätts område	168	110	105	105	105
Skånska hovrättens område	41	50	30	66	47
Summa	350	352	293	304	289

b.

Av ägodelningsrätterna avgjorda mål, som inkommit genom underställning.

Till ägodelningsrätter inom	1928	1929	1930	1931	1932
Svea hovrätts område	67	116	142	142	148
Göta hovrätts område	28	40	41	51	53
Skånska hovrättens område	11	10	11	8	13
Summa	106	166	194	201	214

c.

Av Högsta domstolen avgjorda skiftes mål enligt den officiella statistiken.

Från ägodelningsdomare och ägodelningsrätter inom	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Svea hovrätts område	37	46	71	101	81	78
Göta hovrätts område	26	50	43	50	39	47
Skånska hovrättens område	14	9	7	29	16	7

Bilaga 6.

Till hovrätterna inkomna mål under åren 1924—1933.

Å r	Vädjade mål och instämnda tvistemål			Besvärsmål, underställningsmål, fiskalska aktioner och andra brottmål		
	Svea hovrätt	Göta hovrätt	Skånska hovrätten	Svea hovrätt	Göta hovrätt	Skånska hovrätten
1924	1,880	926	690	2,207	900	610
25	1,920	1,005	597	2,290	1,004	610
26	1,827	844	535	2,183	958	542
27	1,737	791	489	2,289	1,128	591
28	1,674	812	495	2,303	1,035	590
29	1,633	760	520	2,437	1,073	551
30	1,551	658	497	2,553	978	577
31	1,619	645	453	2,621	1,146	630
32	1,528	663	448	2,679	1,249	630
33	1,641	696	467	2,885	1,268	661

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 9 november 1934.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 28 september 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till:

- 1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan;
- 4) lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;
- 5) lag angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet; samt
- 6) lag angående ändrad lydelse av 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Sten Vallquist.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

Justitieråden Appelberg, Geijer och Bagge:

I likhet med högsta domstolens övriga ledamöter uttalade vi oss vid behandling av den i departementschefens anförande omnämnda remissen för en sådan ändring av skifteslagstiftningen att alla skiftesmål bleve underkastade samma instansordning som gäller för de allmänna rättegångsmålen, varjämte vi i valet mellan de olika sätten för mellaninstansens anordnande anslöto oss till den mening enligt vilken skiftesmålen i andra instans skulle upptagas av den hov-

rätt till vars jurisdiktionsområde ägodelningsrätten hör. Vad sedermera i detta lagstiftningsärende förekommit har icke föranlett oss att vid det förnyade övervägande, som vi inom lagrådet ägnat dessa frågor, frångå vår nämnda ståndpunkt. Mot huvudgrunderna i de remitterade förslagen hava vi följaktligen intet att erinra, dock att beträffande förslaget till ändring i ströängslagen hänvisas till vad beträffande detta förslag yttras.

Regeringsrådet Kellberg förklarade sig dela den uppfattning om förslagets huvudgrunder som uttalats av lagrådets övriga ledamöter.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

21 k a p.

Lagrådet:

Beträffande kapitlets allmänna uppställning från och med rubriken G samt innehållet av 50—53 §§ är följande att erinra.

Jorddelningslagen innehåller i förevarande kapitel en avdelning, rubricerad »G. Om fullföljd av talan mot beslut i jorddelningsmål». Där avhandlas i 50—53 §§ själva fullföljdsrätten samt i efterföljande paragrafer förfarandet vid fullföljden. I förslaget har rubriken ävensom vissa av de under densamma införda stadgandena ändrats så att den ifrågavarande avdelningen uttryckligen skall avse endast fullföljd av talan mot ägodelningsrätts och ägodelningsdomares beslut i jorddelningsmål. I anslutning därtill har dels i kapitlet införts en ny avdelning, betecknad med bokstaven H och innehållande regler om fullföljd av talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål, och dels i en efterföljande, med bokstaven I betecknad avdelning i samma kapitel, vilken avhandlar förfarandet i vissa avstyckningsmål, upptagits en ny paragraf (69 §), som innehåller — vad enligt gällande lag lär följa omedelbart av 50 § — att beslut, varigenom överlantmätare meddelat fastställelse å avstyckningsförrättning, icke må överklagas.

Genom denna gruppering och den avfattning, som de särskilda stadgandena i samband därmed erhållit, har en viss oklarhet kommit att vidlåda förslaget. Enligt vad i departementschefens motivering anförts, är meningen den att stadgandena i 50 § andra punkten samt 52 och 53 §§ om rätt att fullfölja talan mot beslut av ägodelningsdomare och ägodelningsrätt skola äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt till talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål, dock med de inskränkningar som kunna föranledas av stadgandena i 30 kap. rättegångsbalken eller därav att vederbörande lämnat första instansens beslut oklandrat. Det har i motiveringen uttalats att detta skulle följa av allmänna grunder och att uttrycklig föreskrift därom skulle vara obehövlig. Att berörda rättsregler böra gälla också i fråga om rätt till talan mot hovrätts beslut finner lagrådet vara riktigt, men lagrådet kan icke instämma i uttalandet att uttryckligt stadgande därom icke erfordras. För det fall att

hovrätten fastställt en oklandrad förrättning, som ägodelningsrätten vägrat att fastställa, vore det icke alldeles otänkbart att rätt till fullföljd mot hovrättens beslut kunde anses vara för handen. Att byggnadsnämnd tillagts rätt att överklaga ägodelningsrätts fastställelsebeslut utgör icke i och för sig tillräckligt skäl att anse nämnden äga motsvarande rätt beträffande ett dylikt beslut av hovrätt. De anförda exemplen, vilka ingalunda äro ensamstående, torde ådagalägga att man knappast kan undvara uttryckliga bestämmelser i förevarande hänseenden då fråga är om fullföljd mot hovrätts beslut. Det vill synas som om en komplettering av förslaget härutinnan enklast skulle kunna ske på det sättet att samtliga de regler, som avse rätten överhuvud taget att överklaga beslut i jorrdelningssmål, sammanföras till en avdelning med särskild rubrik samt reglerna om förfarandet vid fullföljden — varunder då kunna inbegripas stadganden om att under rättegång meddelat beslut skall särskilt överklagas — därefter behandlas i skilda avdelningar med rubriker lämpade efter denna uppställning.

Iakttages vad lagrådet nu förordad, synes för vinnande av större överskådlichkeit uppställningen av bestämmelserna i förslagets 50—53 §§ böra sålunda förändras att dessa paragrafer komma att innehålla, 50 § allenast det nuvarande stadgandet i första punkten, 51 § reglerna angående rätt att klaga över meddelad fastställelse, 52 § vad om lantmätarens rätt att klaga bör gälla samt 53 § stadganden om att talan, där ej enligt bestämmelserna i föregående paragrafer vid beslut i jorrdelningssmål skall förbliva, må föras över ägodelningsdomares och ägodelningsrätts beslut hos hovrätten och över hovrättens beslut hos Konungen, i samband varmed bör komma till uttryck, att i fråga om klagan över hovrätts beslut rättegångsbalkens föreskrifter om särskilda inskränkningar i fullföljdsrätten skola äga motsvarande tillämpning. Den i förslagets 52 § upptagna bestämmelsen angående byggnadsnämnds underrättande om fastställelsebeslut, vilken bestämmelse, därest den av lagrådet nu förordade uppställningen följes, icke har sin plats i avdelning G, bör insättas på annat ställe, förslagsvis 38 §.

50—53 §§.

Lagrådet:

I fråga om uppställningen och innehållet av dessa paragrafer hänvisas till det ovan anförda.

54 §.

Lagrådet:

Under förutsättning att vad lagrådet hemställt angående den allmänna uppställningen av 21 kap. och ändringar i 50—53 §§ vinner beaktande, bör innehållet av andra stycket i 51 § överflyttas till första stycket av förevarande paragraf, som för sådant fall dessutom bör i erforderlig mån jämkas.

Med förslaget torde avses att föreläggande, varom i denna paragraf stadgas, på föranstaltande av ägodelningsdomaren skall tillställas klaganden. Enligt lagrådets mening bör detta komma till uttryck i lagtexten.

Det har i tillämpningen visat sig att jorddelningslagens föreskrifter om att besvär skola ingivas »till ägodelningsdomaren» kunna giva anledning till tvekan om deras rätta innebörd. Belysande i detta avseende är särskilt ett rättsfall som finnes refererat i Nytt Juridiskt Arkiv år 1932 sid. 706. Besvären hade i där avsett fall ingivits å sista fataliedagen i ägodelningsdomarens bostad under hans bortovaro å tjänsteresa och först dagen därpå framlämnats till honom. Tre ledamöter i högsta domstolen, i enlighet med vilkas votum Kungl. Maj:ts utslag avfattades, ansågo målet desert, under det att tre ledamöter funno besvär rätteligen vara anförda. Då ett sådant omröstningsresultat måste anses giva vid handen att lagen lider av otydlighet, synes det, i synnerhet som frågan till följd av den nu tilltänkta omläggningen av förfarandet i jorddelningsmålen erhåller ökad räckvidd, vara lämpligt att i förevarande sammanhang taga under övervägande behovet och möjligheten av att i det berörda hänseendet giva hithörande lagbestämmelser ett innehåll som i högre grad än nu gällande regler skänker fullföljdsförfarandet stadga och betryggar fullföljdsrätten. Till vilket resultat ett sådant övervägande bör leda är emellertid utan föregående utredning vanskligt att bedöma. Uppenbarligen skulle ett stadgande — hämtat från de förebilder som förfarandet såväl vid överdomstolarna som också i de administrativa besvärmålen erbjuder — att besvären före visst klockslag skola vara inkomna å ägodelningsdomarens expedition vara ägnat att skapa enkelhet och klarhet. Emot införandet av ett sådant stadgande kunna måhända ur andra synpunkter invändningar göras, bland annat av det skälet att det torde hava ingått i allmänna medvetandet att ägodelningsdomaren även utanför sin expedition, exempelvis å tingsstället, mottager besvär. Lagrådet har i sakens nuvarande läge icke funnit lämpligt att inlåta sig på ett mera ingående bedömande av förevarande fråga, men har å andra sidan ansett sig icke böra underlåta att fästa uppmärksamheten å densamma.

Justitierådet Geijer:

För den händelse sistberörda spørsmål icke anses böra upptagas i den utsträckning som ovan antytts, kan såsom en möjlig utväg framhållas, att i 14 § av förevarande kapitel införes ett stadgande därom att besvär, som inom föreskriven tid inkommit å ägodelningsdomarens expedition, skola anses hava inom samma tid kommit honom tillhanda. Därmed skulle, även om all oklarhet icke bleve avlägsnad, den fördelen i allt fall vinnas att lagen gäve de rättssökande anvisning på en, oberoende av ägodelningsdomarens eller hans biträdens bortovaro, giltig plats för besvärens avlämnande, samtidigt som nu förefintliga möjligheter att annorstädes tillställa ägodelningsdomaren desamma hålles öppna.

55 §.

Lagrådet:

Av 54 § i förslaget framgår att klagandens skyldighet att ingiva styrkt avskrift av besvärshandlingarna icke har avseende å kartor och andra ritningar eller handlingar av vidlyftigare beskaffenhet. Bestämmelserna i förevarande paragraf innehålla intet som antyder att, i händelse avskrift av dylika vid

besvärerna fogade handlingar icke ingivits, de icke klagande delägarna skola få kännedom om förefintligheten av dessa handlingar. För avhjälpande av denna brist bör lämpligen i förevarande paragraf intagas föreskrift därom, att det skall åligga ägodelningsdomaren att vid översändandet av avskrifterna av besvärshandlingarna meddela uppgift å de handlingar varav avskrift ej verkställts på grund av angivna bestämmelse i 54 §.

57 §.

Justitierådet Geijer:

Förslaget innehåller lika litet som nu gällande lag någon föreskrift huru ägodelningsdomaren skall förfara med handling, vilken kommer honom tillhanda först efter det han jämlikt förevarande paragraf eller någondera av 64 och 66 §§ insänt handlingarna i målet till den högre instansen. I brist på dylik föreskrift torde det få anses åligga ägodelningsdomaren att genom tjänsteförsändelse vidarebefordra handlingen. Hittills har det icke försports att några egentliga olägenheter därav uppstått, men om förslaget genomföres, torde man i sådant avseende hava att räkna med en i viss mån förändrad situation. När fråga blir om överklagande jämväl av utslag, vilka meddelats av hovrätt, ökas uppenbarligen de fall, då ett försenat ingivande av handlingar kan förekomma. Det är desto antagligare att detta kommer att göra sig märkbart gällande som hovrättens protokoll och utslag ävensom bevis om fattigdom icke äro för parterna lika lätt tillgängliga som de av ägodelningsdomaren själv förda protokollen, vadan det är sannolikt att förelägganden för handlingars införskaffande komma att erfordras betydligt oftare än nu är fallet liksom även att dröjsmål utöver den förelagda tiden med handlingars ingivande komma att bli vanligare. Även om sålunda en ökning i domarens arbete, i den mån det består i befattningstagande med försenade handlingar, kan förväntas, är det emellertid mindre ur sådan synpunkt som förslaget i förevarande del väcker betänklighet. Större avseende måste fästas vid att det knappast är väl förenligt med en domares ställning, om det i mera avsevärd utsträckning inträffar att förvarandet av parters talan i fall då förelägganden givits eller beaktandet i övrigt av parters inlagor och skriftliga bevis beror av den skyndsamhet som ägodelningsdomaren iakttager vid översändandet av dylika till honom efter den ordinarie tiden eller, då föreläggande skett, efter utgången av den förelagda tiden inkomna handlingar. Det är ock i sig självt föga rimligt att en part, som underlåtit att ställa sig till efterrättelse meddelat föreläggande att ingiva en handling, sedermera skall äga påfordra ägodelningsdomarens extra ordinära och för parten kostnadsfria ämbetsåtgärd för handlingens befordrande till vederbörande överdomstol. Fara värt är även att en oinskränkt frihet i förevarande hänseende låter det för parterna framstå såsom mindre angeläget att fullgöra ingivandet inom behörig tid. Därav följer lätt nog att föreläggandena komma att fullgöras först sedan akten i målet insänts till överinstansen; och då enligt förslaget, såsom tillbörligt är, frånvaron av hovrättens utslag och protokoll — till skillnad från vad som nu gäller och enligt förslaget skall gälla i fråga om protokoll förda vid den första instan-

sen — utgör hinder för förklarings infordrande, leder detta i sin ordning till att det icke sällan skall inträffa att akten i målet måste återsändas till ägodelningsdomaren för sådan åtgärds vidtagande. Ett processförfarande, vari såsom någonting icke ovanligt ingår ett dylikt sändande av handlingar fram och åter, är uppenbarligen icke fullt tillfredsställande.

En effektiv utväg, dock endast såvitt angår de fall då föreläggande meddelats klaganden, att förebygga de nu berörda olägenheterna vore tydligen ett stadgande av innehåll att partens talan oåterkalleligen gått förlorad om den handling som avses med föreläggandet icke inkommit till ägodelningsdomaren senast då denne till den högre instansen översänder akten i målet. Detta skulle dock innebära en alltför stor avvikelse från gällande rätt och kan icke tillrådas. Däremot torde det vara möjligt att verka i den åsyftade riktningen genom att i envar av 57, 64 och 66 §§ tillägga ett andra stycke av innebörd att, om part vill åberopa handling som icke kommit ägodelningsdomaren tillhanda före handlingarnas insändande jämlikt första stycket, det ankommer på parten själv att ombesörja dess ingivande till den högre instansen. Av praktiska skäl synes det lämpligt att i samband därmed stadga att, om handling efter sagda tid inkommit till ägodelningsdomaren och å dennes expedition finnes anställd kommissionär som äger att mot ersättning av part tillhandagå med dylik handlings insändande till den högre instansen, ägodelningsdomaren skall för sådant ändamål överlämna handlingen till kommissionären. Om dylika bestämmelser, vilka synas böra kompletteras med vissa tillägg till domsagestadgans föreskrifter om kommissionär, tillika givas det innehållet att föreläggande att förete viss handling eller avgiva förklaring skall innehålla erinran om vad sålunda är stadgat, torde ökad utsikt vinnas att parterna skola finna med sin fördel förenligt att inkomma med handlingarna i behörig tid.

Regeringsrådet Kellberg:

Även jag finner förslaget i förevarande delar icke fullt tillfredsställande. De olägenheter vilka, på sätt justitierådet Geijer närmare utvecklat, vidlåda här ifrågavarande bestämmelser sammanhänka därmed, att de förberedande åtgärder som påkallas i anledning av anförda besvär ansetts böra, liksom för närvarande är fallet, åvila ägodelningsdomaren. Ett brytande med hittills tillämpade grundsatser på denna punkt och anordnande av fullföljdsförfarandet helt i överensstämmelse med vad som gäller för vanliga rättegångsmål torde ej kunna anses tillrädligt. Att härav vissa mindre önskvärda konsekvenser uppkomma, synes icke kunna undvikas utan tillgripande av åtgärder, vilkas lämplighet måste starkt ifrågasättas. Med avseende härå och då de angivna olägenheterna icke kunna väntas bliva av någon större betydelse, anser jag nu berörda förhållanden icke böra föranleda ändring av förslaget.

Lagrådet:

Enligt andra punkten skola förrättningshandlingarna insändas endast där-est hovrätten därom förordnar. Emellertid kunna fall förekomma då det vid insändandet av övriga handlingar i målet står klart för ägodelningsdomaren

att hovrätten bör äga tillgång till förrättningshandlingarna. För sådant fall synes det innebära en onödig omgång att hovrättens förordnande om deras insändande skall avvaktas. I lagtexten bör därför göras tillägg, utmärkande att förrättningshandlingarna skola insändas även i det fall att ägodelningsdomaren finner uppenbart att desamma äro för hovrätten behöfliga.

59 §.

Lagrådet:

Med föreskriften i denna paragraf att, samtidigt som handlingarna översändas till ägodelningsdomaren, en avskrift av hovrättens slutliga utslag tillika skall tillställas denne, åsyftas att ägodelningsdomaren skall få kännedom om utslaget för verkställande av vissa honom åliggande åtgärder. Då i 61 § stadgas skyldighet för klagande att vid besvären foga vissa handlingar, däribland hovrättens utslag, så vitt dessa handlingar ej jämlikt 59 eller 62 § skola av hovrätten översändas till ägodelningsdomaren, kan tvekan uppstå huruvida med sistnämnda förbehåll avses även sådan avskrift av hovrättens utslag som jämlikt 59 § skall översändas. Förslaget mening lärer, emot vad avfattningen närmast giver vid handen, vara den, att i följd av denna avskrifts insändande klaganden är fri från skyldighet att ingiva hovrättens utslag.

Huruvida sakligt sett en anordning sådan som den avsedda bör godtagas, kan med fog ifrågasättas. Därest föreskriften i förevarande paragraf bleve fullständigad så att i samtliga fall avskrifter av hovrättens beslut och protokoll skola översändas till ägodelningsdomaren, skulle man visserligen erhålla en utväg att undgå de olägenheter, som — enligt vad av lagrådets ledamöter i särskilda yttranden vid 57 och 63 §§ framhålles — eljest vid försummelse från klagandens sida att ingiva dessa handlingar kunna uppstå. Men mot ifrågasatt anordning kan invändas dels att en dylik utvidgning av skyldigheten att översända avskrifter skulle i sådana fall då talan mot hovrättens utslag ej komme att fullföljas föranleda onödigt utskrivande av handlingar och dels att anordningen skulle, utan att tillräckliga skäl därför kunna anföras, för klaganden medföra en lättnad som i andra rättegångsmål ej ansetts böra beredas en klagande part. Lagrådet anser sig därför icke böra förorda en sådan anordning.

Om alltså, enligt vad lagrådet anser riktigast, klagande i skiftesmål bör liksom i andra mål ha skyldighet att tillhandahålla överklagade hovrättsutslaget, synes lämpligast att för tydliggörande härav föreskriften i 59 § om översändande av hovrättens utslag får utgå. Denna föreskrift är av sådan art, att den lika väl kan givas i instruktionell väg, i vilket hänseende kan erinras om att förslaget i likhet med gällande lag saknar föreskrift om insändande av Kungl. Maj:ts utslag i skiftesmål och således måste anses utgå från att dylik föreskrift skall, på sätt redan nu är fallet, givas i instruktionen för nedre justitierevisionen. På grund härav och då efter förslaget antagande stadgandet i Kungl. cirkuläret den 11 april 1924 om översändande i vissa fall av hovrätts dom eller utslag blir tillämpligt även å hovrätts utslag i skiftesmål, torde vidare föreskrift vara onödig.

61 §.

Lagrådet:

Bestämmelserna i första stycket om vad som skall fogas vid besvären brista enligt lagrådets mening i erforderlig fullständighet, i det att däri, utom överklagade beslutet och vissa protokoll, nämnes endast nedsättningsbevis men ej sådana i 30 kap. 36 och 37 §§ rättegångsbalken omförmälda handlingar som i där avsedda fall böra bifogas besvären. För avhjälpande av denna brist bör lämpligen, i stället för de föreslagna bestämmelserna i andra punkten av första stycket, insättas en allmän regel av innebörd att vad i 30 kap. 35—37 §§ rättegångsbalken är stadgat om skyldighet att vid besvär foga vissa handlingar skall äga motsvarande tillämpning utom så vitt fråga är om handling som jämlikt 59 eller 62 § i förevarande kapitel skall av hovrätten översändas till ägodelningsdomaren.

Såframt med iakttagande av vad sålunda anförts andra punkten i första stycket undergår ändring, synes lämpligast att i andra stycket uttryckligen utsäges att vid besvären skola fogas, utöver vad av bestämmelsen i första stycket följer, tillika styrkta avskrifter av besvärslagan, hovrättens protokoll och utslag, nedsättningsbevis eller myndighets intyg om fattigdom, så ock av de inlagor och skriftliga bevis som klaganden må ingiva, dock med det undantag som föranledes av stadgandet i sista punkten.

63 §.

Lagrådet:

Liksom i 54 § bör i förevarande paragraf komma till uttryck att föreläggande skall tillställas klagande på föranstaltande av ägodelningsdomaren.

Justitieråden Appelberg och Bagge:

I fråga om föreläggande för klagande part att inkomma med felande protokoll eller utslag innehåller jorddelningslagen samma regler som rättegångsbalken, och förslaget gör ingen avvikelse härutinnan. Försummelse att fullgöra föreläggandet skall alltså icke i och för sig föranleda talans förlust; först om vid målets företagande till avgörande de med föreläggandet avsedda handlingarna saknas, blir målet desert. Däremot föreligger olikhet mellan förfarandet i vanliga rättegångsmål och i jorddelningsmål därutinnan att i förstnämnda mål förklaring från klagandens motpart icke infortras innan infortrade handlingar inkommit under det att i jorddelningsmål dylik åtgärd vidtages oavsett att ägodelningsrättens eller ägodelningsdomarens protokoll ej av klaganden ingivits. Förslaget ställer sig beträffande fullföljd av mål till hovrätten på enahanda ståndpunkt; däremot innefattar förslaget såvitt angår förfarandet vid fullföljd från hovrätten skiljaktighet i det avseendet att förklaring icke skall infortras i det fall att det är hovrättens protokoll och utslag som saknas. Skiljaktigheten beror uppenbarligen på, att motparterna anses äga befogat anspråk att genom klagandens försorg få kännedom om innehållet i dessa handlingar för att kunna yttra sig över besvären. Om nu

nämnda handlingar trots föreläggandet icke ingivas i behörig tid till ägodelningsdomaren, har han att insända akten i befintligt skick till nedre justitierevisionen. Klaganden är emellertid icke avskuren från möjlighet att sedermera inkomma med handlingarna; och inkomma de till nedre justitierevisionen innan målet företagits till avgörande — något som på grund av ordningen för målens föredragning inför högsta domstolen kan dröja åtskillig tid — blir följderna att akten skall återsändas till ägodelningsdomaren för infordrande av förklaring.

En dylik anordning av förfarandet medför olägenheter i två avseenden; dels kan den föranleda ett sändande fram och tillbaka av handlingar, som icke synes böra ifrågakomma, och dels försättes ägodelningsdomaren, om de felande handlingarna ingivas till honom efter aktens insändande, i den belägenhet att det beror av den skyndsamhet, med vilken han eftersänder de ingivna handlingarna, huruvida målet skall bli desert eller ej. Det är föga rimligt att något sådant som parts förlust av talan skall bero av dylik omständighet. Visserligen förhåller det sig formellt sett på samma sätt nu såvitt angår ägodelningsrätts eller ägodelningsdomares protokoll vid fullföljd av talan hos Kungl. Maj:t, men i praktiken lär det ytterst sällan förekomma att vid insändandet av akten till nedre justitierevisionen utdrag av de av ägodelningsdomaren själv förda protokollen icke bifogas. Annorlunda kan förhållandet komma att bli i fråga om hovrättens protokoll och utslag, som måste av parten införskaffas från hovrätten, och man måste därför räkna med att föreläggande beträffande sådana handlingar understundom icke blir behörigen fullgjort.

Enda effektiva utvägen att avhjälpa nu nämnda olägenheter torde vara att stadga att, därest hovrättens protokoll och utslag icke inkomma inom förelagd tid, påföljden av talans förlust inträder omedelbart. Ett sådant stadgande innefattar väl i viss mån avvikelser från nu gällande grundsatser. Men denna avvikelse är i själva verket endast skenbar. Det är nämligen att märka att den nu enligt vår rätt gällande regeln att talans förlust inträder icke vid den förelagda tidens utlöpande utan först om de med föreläggandet avsedda handlingarna icke äro tillgängliga vid målets företagande till avgörande måste anses vila på den principen att en så sträng påföljd som talans förlust bör inträda först om de ifrågavarande handlingarna saknas vid det tillfälle då de skola komma till användning. Tillämpar man denna princip på det fall att klagande i jorddelningsmål underlåtit inkomma med hovrättens protokoll och utslag inom förelagd tid, och tager man därvid i beaktande, att ägodelningsdomaren har den förberedande behandlingen av besvärsmålen icke å vederbörande överinstans vägnar utan såsom fristående myndighet, vadan rationellt sett hela det förberedande förfarandet bör vara avslutat då ägodelningsdomaren sänder alla handlingarna ifrån sig, ledes man fram till att, då hovrättens protokoll och utslag icke i målet inkommit när den i föreläggandet bestämda tiden utgår och kommunikation alltså icke, såsom förslaget avser, kan ske senast omedelbart efter nämnda tids utgång, rätt att sedermera få inkomma med dessa handlingar icke bör tillkomma klaganden och alltså förlust av klagan då bör inträda.

I anslutning till det nu sagda förordas sådan ändring i nu förevarande paragraf att, såvitt fråga är om föreläggande att inkomma med hovrättens protokoll och utslag, det äventyr stadgas att, därest sådan handling icke i målet inkommit till ägodelningsdomaren vid den i föreläggandet bestämda tidens utgång, klaganden skall hava förlorat sin talan.

Angående eventuell ytterligare ändring i denna paragraf hänvisas till vårt särskilda yttrande under 65 §.

64 §.

Lagrådet:

Enligt bestämmelse i förevarande paragrafs sista stycke skola, om efter dispensfrågans avgörande förklaringar behöva infordras, vid handlingarnas översändande till ägodelningsdomaren undantagas sådana av klaganden ingivna handlingar med tillhörande avskrifter, över vilka motparterna tidigare lämnats tillfälle att yttra sig. Lämpligheten av denna bestämmelse — som enligt motiven tillkommit för att förebygga att handlingar, över vilka förklaringarna ej skola höras, sändas fram och tillbaka — synes kunna ifrågasättas. Part, som vid motpartens klagan över första instansens beslut haft tillfälle taga del av de utav denne ingivna handlingarna, kan på grund av att nya omständigheter tillkommit eller nya synpunkter framhållits äga befogat anspråk att i anledning av motpartens fullföljda klagan kunna hos ägodelningsdomaren ånyo taga del av samma handlingar. Med hänsyn härtill och då det jämväl i övrigt kan vara ändamålsenligt att samtliga i målet ingivna handlingar finnas tillgängliga hos ägodelningsdomaren, hemställer lagrådet, att ifrågasättande bestämmelse gives det innehåll att i där avsett fall samtliga handlingar i målet jämte ingivna avskrifter, utom förrättningsakten, skola till ägodelningsdomaren översändas.

Justitierådet Geijer hänvisade till sitt särskilda yttrande vid 57 §.

65 §.

Lagrådet:

Såväl enligt förslaget som enligt gällande lag är regel att förklaring infordras oberoende av om ägodelningsdomarens eller ägodelningsrättens protokoll ännu är tillgängligt. Denna regel har med fog ansetts icke kunna tillämpas beträffande hovrättens protokoll och utslag. Däremot skall enligt förslaget förklaring infordras utan hinder av att vederbörlig myndighets intyg om fattigdom, som part företett vid fullföljd av talan mot hovrätts utslag, icke är av det innehåll som lag stadgar. Föreläggande att inkomma med behörigt intyg skall visserligen meddelas, men med kommunikationen skall icke anstå i avbidan på huruvida föreläggandet fullgöres. Lagrådet kan icke finna förslagets ståndpunkt i denna del tillfredsställande. Det synes icke befogat att i detta avseende anlägga samma synpunkt på det felaktiga beviset som på frånvaron av ettdera av de förstnämnda protokollen. Bevisets felaktighet kan

nämligen på ett alldeles särskilt sätt ställa hela fullföljdsfrågan i tvivelsmål. Enligt lagrådets mening är det lämpligt att i förevarande avseende jämställa fattigdomsbevisen med hovrättens protokoll och utslag.

Justitieråden Appelberg och Bagge: Därest lagrådets nu gjorda hemställan beaktas, bör enahanda bestämmelse, som vi under 63 § förordat beträffande föreläggande att inkomma med hovrätts protokoll och utslag, meddelas i fråga om föreläggande att ingiva behörigt fattigdomsbevis.

66 §.

Lagrådet:

Paragrafen har i förslaget erhållit en avfattning, som förutsätter att den delvis avser samma fall som åsyftas i 64 § första stycket. Då det icke kan anses erforderligt att här återupprepa något av vad som stadgats i 64 §, synes förevarande paragraf böra utmärka att densamma endast avser skyldighet att i mål, däri ansökan om tillstånd att fullfölja talan icke gjorts eller sådan ansökan bifallits, till nedre justitierevisionen insända de hos ägodelningsdomaren befintliga handlingarna i målet, sedan detsamma kommit i skick att kunna företagas till slutligt avgörande.

Justitierådet Geijer hänvisade till sitt särskilda yttrande vid 57 §.

68 och 69 §§.

Lagrådet:

Därest lagrådets hemställan rörande den allmänna uppställningen av 21 kap. samt ändringar i 50—53 §§ vinner bifall, bör hänvisningen i sista stycket av 68 § gälla 50—52 §§ samt 69 § utgå.

Slutbestämmelserna.

Lagrådet:

Enligt förslaget skall ifrågavarande lag, med iakttagande av viss övergångsbestämmelse, träda i kraft den 1 januari 1936. Då det med hänsyn till de skäl, som förestavat förslagets framläggande, synes vara av vikt att den nya lagstiftningen vinner tillämpning snarast möjligt, torde det böra tagas i övervägande om ej ikraftträdandet kan äga rum tidigare. Om förslaget så snart ske kan framläggas för riksdagen och där vinner skyndsamt handläggning, vill det synas som om tiden för ikraftträdandet skulle kunna utan olägenhet sättas till den 1 juli 1935.

Erinras må att, därest denna tid bestämmes för ikraftträdandet, frågan huruvida hovrätternas arbetskrafter behöva förstärkas under budgetåret 1935—1936 kommer i annat läge.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan.*Lagrådet:*

Förevarande förslag innebär, att de förändrade bestämmelserna rörande fullföljd av talan i jorddelningsmål skola — med vissa modifikationer — bliva tillämpliga jämväl å rättegång i mål om ströängars indragande.

Mot en dylik ändring kan invändas att, sedan ströängslagen nu en längre tid varit i tillämpning, endast ett fåtal förrättningar av där avsett slag kunna väntas ytterligare förekomma. Med hänsyn såväl härtill som till denna lagstiftnings särskilda karaktär och då det icke kan anses oundgängligen nödigt att samma regler om fullföljd av mål enligt ströängslagen gälla som beträffande fullföljd av jorddelningsmål, hemställer lagrådet att fullföljd av ströängsmål må fortfarande ske enligt nu gällande regler. I så fall erfordras ingen annan ändring i gällande lag än att i 39 § hänvisning sker till jorddelningslagen i den lydelse den nu har.

Därest denna hemställan icke vinner bifall, finner lagrådet förslaget icke giva anledning till annan erinran än att dels i 37 § synes böra intagas en föreskrift av enahanda innebörd som den lagrådet ifrågasatt vid 55 § i härövan först upptagna lagförslag dels ock för ikraftträdandet bör bestämmas samma tid som förordats i fråga om förslaget till ändringar i jorddelningslagen.

Övriga lagförslag.*Lagrådet:*

Därest lagrådets hemställan om förändrad uppställning av 21 kap. i jorddelningslagen vinner beaktande, föranledas därav ändringar i vissa av förevarande förslag, varjämte 13 § i lagen om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera bör erhålla i viss mån ändrad lydelse.

Tiden för ikraftträdandet av förslagen bör sättas till samma dag som bestämmes för ikraftträdande av den föreslagna lagen om ändring i vissa delar av jorddelningslagen.

Enligt slutbestämmelserna till sistnämnda lagförslag skall i fråga om fullföljd av talan mot utslag eller beslut, som meddelats tidigare än dagen för lagens trädande i kraft, äldre lag äga tillämpning. Då samma regel synes böra gälla i fråga om samtliga nu förevarande lagförslag, hemställas att till stadgandena om ifrågavarande lagars ikraftträdande fogas övergångsbestämmelser av enahanda innehåll.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 december 1934.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, lagrådets den 9 november 1934 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 28 september 1934 remitterade förslagen till:

- 1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 10 § samt 3 kap. 3 och 7 §§ lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 37 och 39 §§ lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan;
- 4) lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;
- 5) lag angående ändrad lydelse av 15, 19 och 21 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet; samt
- 6) lag angående ändrad lydelse av 16 och 17 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»I anledning av vad lagrådet erinrat beträffande den allmänna uppställningen av 21 kap. i förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen om delning av jord å landet hava de regler, som angå rätten att överklaga beslut i jorddelningsmål i andra fall än som avses i 68 §, sammanförts till en avdelning vilken betecknats med bokstaven G. Denna avdelning omfattar fyra paragrafer med numren 50—53, vilka utformats i anslutning till vad lagrådet förordat. I följd härav har förslagets 69 § fått utgå. Reglerna om rätten att överklaga beslut i sådana jorddelningsmål som avses i 68 § hava fått kvarstå i denna paragraf i enlighet med vad som i lagrådets yttrande rörande samma paragraf förutsatts. 54—59 §§ hava fått bilda en avdelning som betecknats med bokstaven H och avhandlar förfarandet vid fullföljd av talan

mot ägodelningsrätts och ägodelningsdomares beslut. En med bokstaven I betecknad avdelning, behandlande förfarandet vid fullföljd av talan mot hovrätts beslut i jorddelningsmål, har bildats av 60—67 §§, och 68 § som reglerar förfarandet i vissa avstyckningsmål har i likhet med den däremot svarande, nu gällande 58 § fått bilda en särskild avdelning, vilken betecknats med bokstaven K. Rubrikerna till avdelningarna G—K hava erhållit en med hänsyn till det nu anförda lämpad avfattning.

Det av lagrådet i anslutning till 21 kap. 54 § jorddelningslagen berörda spörsmålet om förändrade bestämmelser i fråga om ingivande av besvärshandlingar till ägodelningsdomaren synes lämpligen icke böra upptagas till behandling i samband med nu förevarande lagstiftningsärende. De frågor som härvidlag möta äro av den räckvidd att desamma torde böra lösas i ett vidare sammanhang; bl. a. återfinnas flerstädes i konkurslagen m. fl. lagar motsvarigheter till de av lagrådet åsyftade bestämmelserna. Det må emellertid framhållas att genom bestämmelserna i 15 § av gällande domsagostadga är, såvitt angår rikets domsagor, sörjt för att allmänheten kan under den tid varje helgfri dag, då domsagas kansli hålles öppet, oberoende av ägodelningsdomarens bortovaro med laga verkan å kansliet avlämna handlingar som skola till denne ingivas. I fråga om städer med egen jurisdiktion saknas visserligen generella föreskrifter angående öppethållande av domstols kansli, men genom de tjänstelokaler för domstolspersonalen som anordnats i städerna torde vara sörjt för att allmänheten ej behöver stanna i tvekan var handlingar som skola ingivas till ägodelningsdomaren kunna avlämnas.

I anslutning till 57, 63, 64 och 66 §§ av 21 kap. jorddelningslagen hava uttalanden gjorts av ledamöter inom lagrådet i fråga om följderna av försenat ingivande till ägodelningsdomaren av vissa handlingar. Vad särskilt angår sådana handlingar som måste vara inkomna innan förklaringar kunna infordras kan enligt förslaget, på sätt inom lagrådet även framhållits, ett försenat ingivande under vissa förhållanden leda till att en av ägodelningsdomaren till nedre justitierevisionen insänd akt måste återsändas till honom för infordrande av förklaring. Om emellertid den tid inom vilken en klagande enligt meddelat föreläggande skall inkomma med handling av nu anmärkt slag icke sättes alltför kort, lär man kunna utgå från att klaganden — till undvikande av risken att målet skall finnas icke kunna upptagas till prövning — skall låta sig angeläget vara att i rätt tid inkomma med handlingen. Man synes därför kunna hysa förhoppning att sändande fram och åter av handlingar på den grund att akten vid insändandet till nedre justitierevisionen icke var fullständig ej skall behöva förekomma i något större antal fall. De olägenheter i övriga inom lagrådet anmärkta avseenden, som kunna bliva en följd av förslagets ståndpunkt på dessa punkter, torde kunna väntas bliva obetydliga. Tilläggas bör dessutom, att de olägenheter varom här är fråga knappast lära kunna undvikas annat än genom föreskrifter som, därest de skola få erforderlig effektivitet, mången gång komma att för de rättssökande framstå såsom onödigt hårda. Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag icke funnit skäl att frångå förslagets ståndpunkt i förevarande avseenden.

Vad lagrådet i övrigt hemställt har beaktats och föranlett ändringar i eller tillägg till förslagen, och hava i rubrikerna till två av förslagen vidtagits härav påkallade jämkningar. Jämväl i övrigt hava företagits vissa jämkningar av redaktionell art, för vilka närmare redogörelse icke torde erfordras.

På sätt lagrådet framhållit föranleder ett bifall till lagrådets hemställan beträffande tiden för ikraftträdandet av de föreslagna lagarna att frågan om behovet av förstärkning av hovrätternas arbetskrafter under budgetåret 1935/1936 kommer i ett i viss mån förändrat läge. Även om den nya lagstiftningen sättes i kraft redan den 1 juli 1935 torde dock — med hänsyn bland annat till att reformens inverkan på hovrätternas arbetsförhållanden näppeligen kan förväntas bliva nämnvärt märkbar under första halvåret — den förstärkning av arbetskrafterna som under nämnda budgetår må bliva erforderlig kunna åstadkommas på det sätt jag angivit i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 28 september 1934.»

Föredraganden hemställer härefter, att förslagen med nu gjorda ändringar måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till nästkommande års riksdag skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.